

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XIII.

V Ljubljani, 12. junija 1941-XIX.

Štev. 24 (608)

Brez potu ni medu

Slovenski rek

DRUŽINSKI TEDNIK
izhaja ob štirikratih. Uredništvo in
uprava v Ljubljani, Miklošiceva 14/III.
Poštni predel št. 345. Telefon št. 33-32.
— Račun poštne hranilnice v Ljubljani
št. 15.393. — Rokopisov ne vracamo,
nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za
odgovor je treba priložiti za 3 din znak.

NAROČINA
1/4 leta 20 din, 1/2 leta
40 din, vse leto 80 din.
V Italiji na leto 40 lit.,
v Franciji 70 frankov,
v Ameriki 2½ dolarja.
Drugod sorazmerno. — Na-
ročnino je plačati vnaprej.

GENE OGLASOV
V tekstnem delu: enostolpna petitna vr-
sta ali ojen prostor (visina 3 mm in širina
65 mm) 7 din; v oglasnem delu 4½ din.
V dvobavnem tisku cene po dogovoru.
Notice: beseda 2 din. Mali oglasi:
beseda 1 din. Oglasni davek povzad se
posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Danes:

Italijanščina za Slovence

(Gl. str. 9.)

OB PRVI OBLETNICI VSTOPA ITALIJE V VOJNO

DUCEJEV GOVOR O ZMAGOVITI VOJNI

V tork je Mussolini ob obletnici vstopa Italije v vojno orisal dosedanje boje in uspehe Italijanske Oborožene Sile in napovedal končno zmago Osi

Rim, 11. junija. Italija in ves svet sta večeraj z ogromno pozornostjo prisluhnili besedam Duceja, spregovorenim ob prvi obletnici vstopa Italije v vojno, v fašistski in korporacijski zbornici. Poslušanje govora je bilo po vsej državi višek spominskih slovesnosti. Vsepovsod so se ob zvočnikih zbrale neštete množice z organizacijami stranke na čelu ter ob poslušanju Ducejeve besede in njegovih jasnih ter nedvoumnih sklepov še enkrat potrdile svojo odločnost, da gredo z zelenzo vztrajnostjo dalje v boju za končno zmago.

Ob 17. se je začela plenarna seja zbornice. Udeležili so se je vsi ministri, člani vodstva stranke, vsi narodni svetniki, najvišji zastopniki vseh panog Oboroženih Sil: Vojske, Letalstva, Mornarice in Milice, zastopniki fašistske mladine, zastopniki rodbin padlih vojakov. Iz Vladarjeve lože so seji prisostvovali številni vojni ravnjeni.

V začetku slovesne seje so odobrili zapisnik prejšnje seje. Ko je stopil v dvorano Duce, so ga pozdravile viharne manifestacije, ki so jih zvočniki raznesli in razširili na zbrano ljudstvo po Rimu in po vsej državi. Manifestacija vdanosti in zvestobe se je nadaljevala nekaj minut. Mussolini je na pozdrave odzdravil z dvignjenim desnicom.

Za tem sta bila z vzklikom odobrene na zakonska predloga o priključitvi dalmatinskih pokrajin Italiji in o ustanovitvi Ljubljanske pokrajine, kakor je to predlagal predsednik zbornice Ekscelenca Grandi.

Duce je spregovoril

Potem je med viharnim pozdravljanjem povzel besedo Duce. Ko je dal znamenje, da bo začel govoriti, se je zbornica pogreznila v pobožno tišino. Govoril je takole:

Tovariši!

Današnji dan je znamenit in sloven. Dopoljuje se leto od dneva, ko smo stopili v vojno. Leta, polno dogodkov, polno vrogjavil zgodovinskih razvojev, leto, v katerem so se italijanski vojaki na kopnem, na morju in na nebu junaško borili proti angleškemu cesarstvu. Bili so se na številnih gorskih in puščavskih bojiščih v Evropi in Afriki. — (Dolgo viharno odobravanje.)

V svojem govoru voditeljem X. Legije sem že omenil vedno odločilnejši značaj in vedno večji obseg, ki bi ga sedanja vojna lahko usodo zavzela. Spominjajte se govora 18. novembra in 23. februarja.

Klicati v spomin vse dogodke teh prvih dvanajstih vojnih mesecov se zdi morda odveč: vsakdo od nas jih je posebno in skupno preživel. Zelim vam pa od blizu prikazati posamezna razdobja vojne, kakor so se razvijala od februarja dalje na albanskem bojišču in na afriških frontah.

Obračun z Grčijo je bil neizogiven

Nihče več ne dvomi spriče nepobitnih objavljenih dokazov, da je med Italijo in Grčijo moralo priti do obravnavanja. Atenski listi začenjajo končne koncepte razovedati zločinska ozadja grške politike. Od avgusta 1940 sem imel dokaze, da Grčija ne ohraňa več niti videza neutralnosti. Prava mesece je prišlo do razdobia napetosti, za katerim je prišlo potem nekaj tednov sorazmerne spokojnosti. V oktobru se je položaj znova zaostril. Prepričal sem se, da tvori Grčija ža Anglijo v Sredozemlju vodilno postojanko in da je tudi vedenje Jugoslavije preeej dvolično.

Ta jugoslovansko-grški položaj je bil tak, da ga je bilo treba »prečediti«, če naj govorim v jeziku kemikov, da bi se izognil neljubnim presefencem. Dejstva, pravi odločilni element za presojanje zgodovinskih razvojev, dejstva so v celoti potrdila, da je moje stališče bilo pravilno. Tako je bilo 15. oktobra enodružno sklenjeno, da končamo z obotavljanjem in da

Težave in prednosti vojne pozimi

Začenjati vojni pohod konec oktobra je nalagalo silno napore, zakaj čete se sile težkočas letnega časa nasproti. Ti ste, ki so jih z disciplino, o kateri lahko rečemo, da je bila stočna, prenašali italijanski oddelki v novembra, decembra, januarju, februarju, so bile zares izredne. Brez ozira na ta negativna dejstva je začetek operacij na pragu zime vendar nudil dve prednosti: dolge noči, ki so olajšavale plovbo, spremljav ter pomnoževale varnostne okoliščine, in pa varnost pred malarji.

Načrt za pohod v Epir

Tej pravi in resnični šibi božji albonske obale ne bi bili usil, če bi morali začeti vojno v pozni pondalji. Vrhovni poveljnik vojske v Albaniji, general Visconti Frasca, ki je poveljstvo prevzel 5. junija, je menil, da bi se pohod na Epir ugodno in nujno razvijal. Njegov načrt, ki so ga odobrili generalni štabi v Rimu in pa Jaz, je bil dosleden in preprčljiv: kleščni manever na vzhodu z divizijo »Julia«, ki naj bi dosegla prelaz Mezovo za Janino, na zahodnem pa z rednimi pehotnimi divizijami, ki bi prekorale Kalanu, prodile proti Arti in obkobile Janino ter jo s tem pripravile do pada. Srednja kolona bi bila operirala proti Kalibaku, da bi tam dala posla sovražniku in onesposobila silovito močne utrdbe Metaxasove érete.

Italijanske sile ob začetku vojne

Vrhovno poveljstvo v Albaniji, ki je avgusta meseca imelo na razpolago samo pet divizij, je 28. oktobra razpolagalo z naslednjimi enotami: planinska divizija »Julia«, oklepna divizija »Centauro«, divizije »Ferrara«, »Siena«, »Piemonte«, »Venezia«, »Arezzo«, »Parma«, polk grenadirjev in trije konjeniški polki.

Divizije so bile podvojene, nekatere med njimi so imele po dva albanska bataljona. Pohod »Julie« po pohižjih Pinda je bil izredno tezaven. Osrednjo motorizirano kolono je oviral dež in zaradi blata ni mogla udariti na Kalibaku. Polna struga Kalama je pet dni zadrževala divizijo »Sieno«. Dne 6. novembra je poveljstvo dalo zapoved, naj se »Julia« umakne proti Konici. »Julia« je bila za dan pohoda od Mezova, a se je vrnila in si je večkrat moralna odpreti pot z nad vse divjimi in krvavimi boji.

Grški protinapad, grški poraz

Z umikom »Julie« se začenja protiobenzivna akcija Grkov, ki so novembra dosegli Korico, decembra pa Argirokastro. Razdrob grške pobude je treba smatrati za zaključeno z osvojitvijo Klisure in z osvojitvijo tako imenovane »Crte zlat«, ki gre od Chiarista do Spadarita.

Neosvojljivi zid

Od tega trenutka je bil zaradi začrinenega odpora naših čet zlomljen sleherni grški odpor, da bi dosegli prave vojne cilje: Elbasan, Berat, Valone, zlasti Valno, kakor so hoteli Angleži. (Navdušeno odobravanje.) Stvoril se je »zid« in zid je zaradi poguma in odločnosti naših vojakov zdaj bil neosvojljiv.

In zares je v predu Val Sušica, ki pomeni neposreden dostop do Valone, imel ustavitev voj svoj epilog konec decembra s sijajnimi protinapadi II. planinskega polka v predu pri Boleti in VII. pehotnega polka v predu pri Vranisti.

Da bi obdaje pritisak na fronti pri Berati so odšelki 25. armadnega zborja na predu pri Vojuši napadli proti Klisuri ter pomagali, da se je razbil grška ofenziva proti Beratu. Bili so to

planinci iz »Cismona« in »Bolzana«, planinci iz »Cervinac« in bersaglieri II. polka.

Potek nadaljnjih operacij

13. februarja je nasprotnik začel z ofenzivo proti Tepeleinju in napadel naše postojanke na Scindeliju. Napadalec je bila posebna divizija »Kretška«, ki so jo pešci divizije »Sforzesca« in s tem prvič vstopila v Crne srajce skupine »Galibatic« skoraj dobesedno uničile. (Zivo odobravanje.)

Poskus za vstop v dolino Vojuša z Golice so onemogočili pešci divizij »Legnanoc« in »Ferrara« ter planinci. V dolini Desnice je grški napad s ciljem Berata dosegel Klisuro 12. januarja in dosegel do Spadarita, tu pa je bil v prvih desetih dneh februarja končno ustavljen po planincih divizije

ralov z veliko skušnjo in zelenzo vojno. Gélosa in Pirzija Birolija. Poveljstvo armadnih zborov je bilo v preobrabi rokah generalov Meseja, Rossija, Gambara, Mercellija, Nasacija, Arišia. Vsi divizionarji so bili kos svojih nalog: od Piazzonija do Gloria, do Girotta, do Santovita, do Zanninija, do Pizzolata, do Berardija, Oleara, Maglijja, Ferrara, De Stefanisa. Hotel bi navajati vse, zakaj vse bi to zasluzili. (Navdušeno odobravanje.)

Sile za zmago

Vojske v Albaniji so aprila tvorile na slednje divizije: »Julia«, »Pusteria«, »Tridentina«, »Cuneense« (Planinska), »Centauro« (motorizirana), »Arezzo«, »Cagliarie«, »Modena«, »Pinerolo«, »Piemonte«, »Siena«, »Baric«, »Taroc«, »Ferrara«, »Firenze«, »Casale«, »Messina«,

grška vojska dejansko nehal obstajati kot sila, ki bi se bila še sposobna bojevati. To je potem priznala sama grška vlada. Z računi je brez pogojno dokazano, da bi v aprilu, tudi če bi se ne bilo nič zgodilo za spremembo položaja na Balkanu, bila italijanska vojska strla in uničila grško vojsko. (Zbornica vstane in vzklik Duce, Duce!).

Treba je pošteno ugotoviti, da so se mnogi grški oddelki hrabro borili. Treba je enkrat pristaviti, da jih je k temu zelo navajalo globočko in splošno sovraščivo, ki so ga neprehodoma podzgali častniki in ki je bilo potopnica vsem vojakom. Grški primer kaže, da vrednotenje vojske ni nespremenljivo in da so presečenja, čeprav niso pogosta, vendarle možna. Dovoljeno je dalje trditi, da bi grška vojska ne bila držala šest mesecev brez potopnic Anglie. Grško vojsko so hranili, oskrbovali in oboroževali Angleži. Letalstvo je bilo vse angleško, protiletalsko topništvo tudi. Angležev v raznih službah in strokovnjakov ob boku grške vojske ni bilo manj kakor 60 tisoč. Skromna je bila tvarna pomoč, ki jo je dajala Turčija. Njena vrednost ne dosegla dveh milijonov turskih lir.

Številke o zmagi

In zdaj nekaj števil, ki povzemajo, kaj je Italija storila v tej čezmorski vojni, ki so pozorno premisljene in po katerih je treba generalnim stabom in ministrom Oboroženih Sil dati povrhalo.

V naslednjem so dokazi za delo, ki ga je opravila Kraljevska Mornarica, da je organizirala in zavarovala promet med pristanišči Bari in Brindisi ter Valono. Dračem in Sv. Ivanom Meduanskim. Parniki so peljali čez morje 1360krat. Spremljav, ki so jih izvedle naše ladje, je bilo 1070. Prepeljanih je bilo 560.603 častnikov in vojakov, 15.951 motornih vozil, 83.072 živali, 704.140 ton blaga. Da so čete v Albaniji mogle živeti in se vojskovati, smo morali na dan izkreati povprečno 4300 ton, brez orožja in streliva. Admiral Sportiello po eni in general Scuero po drugi strani sta sijajno izvedla to težavno naložo. (Zbornica vstane in vzklik proti tribuni Vojsk.)

Da smo zdaleč bili skoraj nesporna gospodarji Jadrana, dokazujejo skromne številke naših izgub. Sovražnik je potopil 17 parnikov s skupno 17.000 tonami. Potopljeni so bile tri torpedovke z 2400 tonami, poškodovanih pet parnikov s skupno 20.000 tonami, torpedovk poškodovanih šest s skupno 5000 tonami. Mrtvih in pogresanih je bilo med četnimi in posadko 295, kar predstavlja 0.05% prepeljanih čet.

Tudi za to, kar je storila na spodnjem Jadranu in zaradi svojega bistvenega prispevka pri zmagi, zasluži Mornarica globoko občudovanje italijanskega ljudstva. (Slopošno vzklikanje Mornarici. Zbornica dolgo ploska proti mornariški tribuni.)

Ni manj vredno občudovanja je Kraljevsko Letalstvo zaradi delavnosti v vojni proti Grčiji. Delavnost pri prevozih in v bojih. Italijanska letala so prepeljala v Albanijo v 7102 urah leta 30.851 oseb ter 3016 ton blaga. Nemška prevozna letala so v 13.812 urah leta prepeljala v Albanijo 39.816 oseb ter 2923 ton blaga. Med vsemi temi leti se je primerila samo ena nesreča pri odhodu z nekega letalstva v Puglijih, pri čemer je bilo izgubljenih 20 mož.

V vojnih operacijah je IV. oddelek letalskih sil, razporejenih v Albaniji, letel 35.079 ur, vrgel 4829 ton bomb, oddal 700.000 streljev, zbil 1261 sovražnikovih letal in jih poškodoval 118. Naše izgube so 97 sesreličenih letal, 71 poškodovanih, 233 letalcev mrtvih in pogresanih, 128 ranjenih. (Novo vzklikanje letalstvu. Zbornica vstane in ploska proti letalski tribuni.)

Čast padlim za domovino

Od 26. oktobra do 31. maja je na kopnem bojišču v vojni zoper Grčijo padlo 13.502. (Predsednik, Ministri, Nadaljevanje na 2. stran)

»Julia«, po peščnih divizij »Pinerolo« ter po Črnih srajeh iz divizije »Leonessa«.

V dolini Devoli je Tomori bil sklepni spoj med IX. in XI. armado. Da bi ta kočljivi spoj ojačali, je bil v tretji desetini januarja izveden napadalni sklop po Tomoreski dolini. Zavzetje so bile postojanke pri bregu Saliut in pri Dobrevu in sicer s planinc divizije »Intrac« in »Susac«, s peščni divizije »Parmac« ter s finančnimi stražniki I. in II. bataljona.

V dolini Skumbi je po tretji desetini novembra, — ko je bila opuščena Korica — sovražnik skušal doseči protmetni vozel Elbasan. Ti poskusi so bili končno onemogočeni po obrambi, ki je bila zakopana na hribu Kalase. Obrambo so tvorile divizije »Arezzo«, »Piemonte« in IV. polk bersaglierev.

Predigra zmage

Nadaljevanje s 1. strani

narodni svetniki in občinstvo na tribunah vstajajo in ostanejo nekaj trehnikov v spoštljivi zbranosti.)

Imena teh slavnih bojevnikov, ki so dali življenje za domovino, so bila vsak mesec objavljena, kakor je naša navada. Tega številu ni moge smatrati za končnega, dokler ne bo znana usoda tistih, ki so navedeni kot pogrešani ali kot ujetniki.

Ranjencev je bilo 38.768, kakor kaže sedem seznamov objavljenih dozdaj.

To število se utegne spremeniti zaradi zapoznilih sporočil. Odpuščeni prve stopnje, to se pravi docela ozdravili po kratkem zdravljenju, teh je bilo 4564. Odpuščenih druge stopnje, tudi ti docela ozdravljeni, je bilo 8592. Odpuščenih tretje stopnje je bilo 4391, po večini rešenih.

V skupnem številu padlih je 1528 Črnih sraje, ranjenih Črnih sraje pa je vsega 3296. Izgube albanskih čet značajo 59 mrtvih in 68 ranjenih.

Grški izgub ne poznamo natančno, teda vse kaže, da so bile zdaleč večje od naših.

Državni udar v Jugoslaviji, vojna in zlom

Ko so se italijanske čete pripravljale, da obračunajo z grško vojsko, je Jugoslavija po državnem udaru razdelila, kakšna so njena resnična čustva. Vojna Osi zoper Jugoslavijo je torej bila neizogibna. Vojske Osi so nastopile z bliskovito naglico. Ko je II. alpska armada korakala vzdolž dalmatinske obale v podaljšanih pohodih, ki so preskušali odpornost naših vojakov, so se Grki umikali med boji zadnjih straž ter so nazadnje z zvijačo v pristrem odisejskem slogu skušali ustaviti nas na mejah Albanije, ko so ponudili premirje Nemcem in ne nam. Jaz sem jih odločno pripravil k patmeti in nazadnje so se vdali brez pogojev. (Zbornica plane pokoncu med viharnim vzklikanjem Duceju in med dolgim odobravanjem.)

Kar se tiče Jugoslavije, je skoraj takoj razdelila nestanovitost, to se pravi zlaganost svoje državne ureditve. Ta tretja mozaikasta država, ustvarjena umetno v Versailles, izključno zoper Italijo, je pri prvem spopadu razpadla v drobe.

Jugoslovanska vojska, kateri so pa raski in malozvezni krogci ustvarili sloves nepremagljivosti, ki naj bi po sodbi nekega švicarskega lista osupnila svet, se je razpršila v prvih bojih. Angleži so se nekajkrat prikazali na bojiščih, potem pa so jih striži planinski oddelki von Listu. Zdeleno se jim je, da so tudi grška tla vroča pod nogami in se pogrenili kakor ponavadi ziva marek ter pustili Grčijo v smrtnem boju.

Politične in vojaške posledice angleškega umika z Balkana

Politične in vojaške posledice zaradi izključitve Anglije iz poslednje njenje evropske postojanke, so imele izreden vojaški in politični pomen. Povzročile so globoko spremembo na zemljevidu te pokrajine. Spremembo na boljše, zlasti še bodo vsi imeli čut za mero, to je čut za bolj logično in pametno ureditev po pravilenosti ob upoštevanju vseh elementov, ki tvorijo in pogosto zapletajo vprašanja.

Tudi tu ni bilo mogoče doseči ureditve, ki bi bila na vsak način popolna, toda zdaj se je treba pri tej stvari odreči brezpogojni popolnosti.

Duce o usodi Slovenije

Bolgarija si je priključila Makedonijo, ki je pretežno bolgarska, in zahodno Traciejo, neznaniti in nesmiseln hodnik, ki je Bolgariji oviral dostop na Egejsko morje. Albanija se bo povrnila za Kosovsko pokrajino proti severu in za Camurijo proti jugu. Črna gora je spet dobila svojo nedovisnost ter stopa v italijansko območje. Madžarska, ki njene politične pogodbe izvirajo iz leta 1926, je razširila svoje meje in Nemčija je svoje postavila na levi breg Save. Ostala Slovenija je postala italijanska pokrajina s posebno ureditvijo.

Italija in nova Hrvaska

Toda najvažnejše dejstvo je vstajenje hrvatske države po desetih stoletjih. Stvaritelj tega vstajenja je poglavnik Ante Pavelić, ki je dvanajst let živel kot izgnanec v Italiji z mnogimi pionirji svojega gibanja. (Zivo odobravanje.) Poglavnik ve, da lahko računa na dejansko vzajemnost fašistične Italije.

Pogodbe, sklenjene s Hrvasko so tako politične kakor ozemeljske že znane. Reka ima zdaj zaledje z zasedbo skoraj vseh kvarnerskih otokov ima stvarni pomen, ki ji je manjkal. Reko pristanišče ima zdaj zanesljive izglede, ker je določeno, da bo služilo hrvatskemu in madžarskemu zaledju. S priključitvijo skoraj vsega dalmatinskega otočja, z ustvaritvijo dveh novih pokrajin Splitke in Kotorske ter z razširitvijo starega, prezvestega Zadra (dolgo navdušeno odobravanje), se more dalmatinsko vprašanje smatrati za rešeno, zlasti če upoštevamo, da ga je treba postaviti v rešitev vprašanja

o varnosti na Jadranu, ki jo smatram za končno in ki spada v vprašanje odnosajev, urejenih med Italijo in Hrvatsko, katere krona je bila ponudena članu Savojsko-Aoškega doma. (Zbornica vstane med navdušenim splošnim odobravanjem.)

Pomen skladnosti državnih in narodnih meja

Ce bi bili hoteli, bi bili lahko razširili svoje meje od Velebita do albanskih planin, toda po mojem bi bili storili napako: brez vsega drugega bi bili za naše meje dobili nekaj stotisoč tujerodcev, seveda sovražnih. Toda starca, zlasti pa nova zgodovina kaže, da si morajo države prizadevati, da dosežejo svojo čim višjo narodnostno in duhovno enotnost, s tem, da spravijo do določene točke v skladnost tri elemente: pleme, narod, državo. (Zivo odobravanje.)

Države, ki se obremenjujejo s preveč tuježljivimi elementi, imajo težavo življenje. Včasih je nemogoče izogniti se, da jih ne bi imel zaradi višjih razlogov vojaške varnosti. Treba je torej proti njim uporabljati poseben postopek, seveda, če je zagotovljena njihova brezpogojna državljanska lojalnost do države. Kadar pa se narodnost ne ujema z zemljepisom, se mora spremeni. Glede tega je najmodrejši izhod izmenjava prehvalstva ter izselitev njegovih delov, zakaj te spet zenotijo politične meje s plemenskim.

Po sporazumih z nemškim poveljstvom bo skoraj vse Grčija z Atenami vred zasedena po italijanskih četah. To nas postavlja pred zelo resna vprašanja, zlasti glede prehrane, toda ločili se jih bomo ter skušali olajšati, kolikor nam bo mogoče stisko, ki so jo grškemu ljudstvu prizadel njegovi gospodarji, prodani Londonu, ter z ozirom na dejstvo, da se Grčija vrača v sredozemski življenski prostor Italije. (Zbornica plane na noge, viharno splošno in dolgo odobravanje.)

Vzhodna Afrika

Angleži so že večkrat po Kerenu naznani, da je vojna v Italijanski Afriki tako rekoč bolj ali manj dejansko končana. Toda po Kerenu so morali bitati proti Amba Alagi, kjer je italijanski odpor že v drugi dosegel višino epopeje. (Zbornica vstane med frenetičnim ploskanjem.)

Vojvoda d'Aosta (novi viharno odobravanje) je bil v tej bitki, ki se je razvijala na tisočih kilometrov med puščavami in gorami, velik vojskovodja, vreden vživšenega rodu, iz katerega izhaja. Po padetu Amba Alagi je Angleži spet razglasili, da je vse končano, pa boji še vseeno teko. Trije so predeli, kjer še naše uklenjene čete prizadevajo hude ure Angležem: Danalija, Džima, Gondar. Kako dolgo to lahko traja, ni mogoče reči, toda govor je, da bo odpor podaljšan do meja človeških možnosti. Angležem je pomagala premo nihovih sredstev, dejansko neomejena možnost za oskrbo in pa to, da so skoraj na splošno odgovredali naši kolonialni oddelki, ki jih nismo utegnili močno izuriti in ki so skoraj bili nepripravljeni za vojno z mehaničnimi, zlasti letalskimi sredstvi.

»Vrnili se bomo v Afriko in se maščevali!«

Za vojne cilje tudi popolna zasedba Imperija po Angležih nima nobenega odločilnega pomena: gre za maščevalje strogo osebnega značaja (smeh), ki ne more vplivati na izid vojne in ki je iskopalo še globlji jarek med Italijo in Veliko Britanijo. (Zbornica sloje dolgo ploska Duceju.)

Ne morem danes reči, kdaj in kako, toda najdolžeje zatrdim, da se bomo vrnili (splošno vzklikanje »da, da!«) v te pokrajine oškropljene z načrtom krvijo (goreče ovacije, ponovno vzklikanje Duceju), pokrajine, ki smo jih v malo letih spremenili, ko smo postavljali bolnišnice, šole, vodovode, tevarne in one velike ceste, čudo vse afriške celine, po katerih so mogle hitro korakati sovražnikove mehanizirane sile. Naši mrtvi ne bodo ostali neštevani! (Splošno klicanje »ne, ne«, viharno dolgo in entuziastično odobravanje.)

Ko sem govoril februarja, sem razložil, kaj se je zgodilo v Cirenajki in nisem nješesar skrival. Od tedaj se je polojal spremeni. Cirenaka se je vrnila Italija. Akeijo so izvedle nemške oklepne sile, ki so se naporno berile z italijanskimi (zbornica še enkrat te do dolgo ploska).

Osvojitev Krete daje letalskim in pomorskim silam Osi oporišča, kar najbolj primerna za skupinske napade na egipotske obale. Za italijanske pomorske sile, razmeščene v egiptskih in palestinskih oporiščih, bo življenje vedno težavnejše. Cilj, da se izvije Velika Britanija iz vzhodnega Sredozemja, bo dosegzen in s tem bo dopolnjen velikanski korak k zmagovitemu epilogu vojne.

Sodelovanje med silami trojne zvezne življenja, zlasti pa je dejansko sodelovanje med Nemčijo in Italijo (splošno navdušeno odobravanje), se more dalmatinsko vprašanje smatrati za rešeno, zlasti če upoštevamo, da ga je treba postaviti v rešitev vprašanja

gali. Tovarištvu med Oboroženimi Silami postaja tovarištvu med dvema narodoma.

»Z Nemčijo skupaj koračamo, se borimo in bomo skupaj zmagali!«

V svojih govorih je Führer (zbornica plane na noge v dolgem odobravanju), razločno priznal, kakšne in kolike krvave žrtve je Italija prestala za stvar Osi. Že se začrtava tista preureritev celine, ki je cilj vojne Osi.

Preureitev, ki jo navdihujejo idealne zahteve in preživljene skušnje obeh revolucion. Smesni glasovi, ki so špekularili na morebitna trenja ali nesporazume, nezaupljive, ki so šli še dalje, kakor angleški ministri predsednik (hrusč) v svojem nepotrebem božičnem govoru, so prisiljeni k molku. Dva naroda, ena vojna! To je kremenito geslo, v katerem je izražena akcija Osi, akcija, ki se bo nadaljevala tudi po zmagi. (Zivo dolgo odobravanje.)

Japonska trdno s Trojno zvezo

Japonsko stališče (navdušeno dolgo ploskanje japonskemu zastopniku) je, kakor je zunanjji minister Macuoka povedal v Rimu in pred kratkim v Tokiu, v polnem soglasju s trojno zvezo. Japonski narod je ponosen in zvest in ne bi stal brezbržen spricu ameriškega napada na Sile Osi. (Splošno dolgo in živo odobravanje.)

Japonska tudi ve, da gre za njeno bodočnost. Navzlie ogromnim razdaljam se tudi odnošaji z Japonsko po glabljanjem. Ni dvoma, da bo številno in izbrano japonsko vojaško odposlanstvo, ki je ta trenutek ljub gost Italije, moglo ugotoviti, da je simpatija fašistične Italije za Japonsko endušna in globoka.

Z drugimi državami, članicami trojne zvezze (Zivo, splošno in dolgo odobravanje), to je z Madžarsko, Slovško, Romunijo, Bolgarijo so odnosaji več kakor prisrčni tudi tam kjer ni posebnih političnih sporazumov.

Beseda Španiji in Turčiji

Med državami, ki so še izven spopada, zasluži posebno pozornost ena, to je Španija. Navzlie ponavljenu laskanju, je jasno, da se Španija ne more odreči temu, da bi izkoristila edinstvene prilike, ki se ji nudijo, da ozdravi krivice, katere je pretrpel v drugih časih. Mi nikakor ne zahtevamo od Španije, naj se odloči, odloči, ki jo morajo sprejeti odgovorni činilec v popolni svobodi premisleka. Omejujemo se na misel in vero, da Španija ve, na kateri strani so njeni preskušeni prijatelji in na kateri nič manj preskušeni sovražniki. (Zivo ploskanje.)

Revolucionarji Falange, nosilke nove zgodovinske usode za Španijo, se ne more postaviti ob bok silam bogataštva, duhovstva in masonerije, vseh sil, ki so s pomočjo rdečih skušale in skušajo Caudillu preprečiti, da bi končal svoj napor za narodno in socialno obnovitev. (Ploskanje.) Kar se tiče Turčije je dozaj odklanjala vse angleške snubitve. Predsednik Ineni je videl, da čaka žalostna usoda vse države, ki se kakor koli vdnjajo Veliki Britaniji. (Smeh.) Jaz pa hočem porabiti to priliko, da povem predsedniku Ineniju, da misli Italija do Turčije nadaljevati tisto politično razumevanje in sodelovanje, ki se je začela 1928 in ki je za nas še in vedno aktualna.

Vstop Amerike v vojno ne bo prinesel zmage Angležem

Če sta Španija in Turčija izven spopada, je pa neka čezmorska država, ki obljublja stopiti vanj, čeprav vsi vedo, da nas angleško posredovanje nič kaj posebno ne vznemirja. Izrečna napoved vojne ne bi spremeniila sedanega položaja, ki je vojna v dejanskih, čeprav ne v pravlem pogledu. Angleško posredovanje tudi kadar bi se v celoti razvilo, bi bilo prepozno. Pa tudi če bi ne bilo prepozno, ne bi spremeniilo ciljev vprašanja.

a) Ameriško posredovanje ne bo dozaj zmagre Veliki Britaniji, temveč bo podaljšalo vojno, b) ne bo omejilo vojne v prostoru, temveč jo bo razširilo na druge oceane, c) spremeni bo vlogo Združenih držav v avtoritarne in totalitarne vloži v primeru s katero se bosta njeni prednici v Evropi, fašistična in narodnosocialistična vloži čutili za veliko preseženi in dopolnjeni. (Smeh, odobravanje.)

Kadar hočejem omenjati diktatorja Čestim in klasičen smislu besede navajajo Sullo. Toda Sulla se zdi skromen dilettant v primeri z Rooseveltom. (Veselje, ploskanje.)

Notranji položaj

Tovariši! V teh dvanajstih mesecih različnih pa vedno trdih dogodkov je italijanski narod dal neprimerljiv zgled discipline. Ni se dal potreti, ko so poročila bila slabia in dnevi mračni. Ni planil od navdušenja, ko so poročila bila dobra in dnevi sveti. Načelne sonce je italijanski narod naredil s hladno krvjo, staren, občutljiv in premisljen hkrat, obdarjen s strahom

vitim spominom, preskušen in posvečen v tridesetih letih zgodovine.

Samo kdor ne pozna italijanskega naroda, si mora ustvariti o njem drugačno podobo. Vojna je samo posvetila te vrline, ki izvirajo iz kmetiških globin plemena in iz mnogih tisočletnih skušenj. S trajanjem vojne raste duhovna in tvarna napetost. Stiška se veča. Ljudski sloji imajo vedenje življenje. Zadnje kritične točke v našem prehranitvenem položaju so v zvezi z izčrpavanjem zalog in s pomnožitvijo prebivalstva, ki so z novimi ozemljii dosegla morda milijon. Gospodarska vprašanja, ki izvirajo iz teh naključij, bodo rešena s primerjivo pozitivno in negativno značajko. Vojni dobičkarji bodo vedno trše kaznovani.

A navzlie temu ni v ljudskih vrstah omahljivev in dvomljivev (ploskanje). Ljudstvo čuti to vojno kot potrebno in kruto razdobje v veliki revoluciji, ki najključi, bodo rešena s primerjivo pozitivno položajem, ki jih drže velike demokracije, priklonjene pred zlatim teletom in pred Judom (ploskanje).

To kaže, kako dnevi italijanskega ljudstva teklo v delu, v spokojnosti, v redu, ki nikdar ni bil niti najmanj moten. Mladina iz šol je v množicah pritekla v vojašnico zaradi potrebe priprave na boj. 126 vsečiteljskih predstojnik je že s svojo krvjo posvetilo v danost domovini, ki je vedno vnemala srečo naše vsečiteljske mladine (navdušeno splošno odobravanje zastopnikom GUF-a).

valstva, za povzdigo vseh strok kulturnega, socialnega in gospodarskega življenja province v okviru Velikega Fašističnega Imperija, ki ste ga Vi ustvarili ter v popolni pokorščini naredbam, katere ste Vi izdali.

Zdaj, ko je urejeno normalno življenje v provinci, naše delovanje stremi posebno za industrijskim, trgovinskim in specjalno poljedelskim razvojem tega ozemlja, zakaj sama provincia namerava dati čimprej, v kolikor dopuščajo človeške možnosti, svoj aktiven prispevek v okviru nacionalno gospodarskega življenja. Javna dela, ki ste jih Vi, Duce, odredili, rešujejo na eni strani vprašanja temeljne važnosti za življenje prebivalstva z druge strani pa s svojim veličastnim programom nudijo možnost zaposlitve in ustvarjajo zadovoljstvo med delovnim ljudstvom.

Nato je sovetnik bivši ban dr. Natlačen prebral izjavo v slovenskem in italijanskem jeziku:

DUCE!

Dovolite mi, da se Vam kot tolmač članov konsulte in vsega slovenskega prebivalstva Ljubljanske Province zahvalim za visoko čast, ki ste nam jo izkazali s tem, da ste nam dali izredno priliko, da moremo osebno ponoviti izraze iskrene in spoštive vdanosti in popolne lojalnosti vsega prebivalstva.

DUCE!

Globoka je in bo hvaležnost našega naroda za plemenite ukrepe, ki ste jih, prešinjene s koliko človečansko in rimske pravičenostjo, storili zanj in mu s tem dali možnost razvoja kulture in gospodarskega napredka v naročju Velike Fašistične Italije. Ko boste blagovolili počasti našo province s svojim visokim obiskom, Vam bo naš na-

rod vesel in s ponosom izrazil svoja čestva.

DUCE!

Tudi Vaše odredbe se z nagle rešujejo v naši provinci. To so vprašanja, ki so skozi dolga leta čakala rešitve. Ko Vas ponovno zagotovimo svoje globoke hvaležnosti, si upam izriti nadto, da ne boste Slovencem nikdar odrekli naklonjenosti svojega varstva.

Na govora, ki sta ga na Duceja naslovila Visoki Komisar Eksc. Grazioli in v imenu sovetnikov dr. Natlačen je Duce izjavil, da je zelo vesel, da lahko v Rimu pozdravi člane sveta Ljubljanske pokrajine. Zagotovil je, da bo posebno pružil moralne in gospodarske potrebe celotnega slovenskega prebivalstva te province in jim ugodil po posredovanju tovarša Graziolija, do katerega ima popolno in brezpogojo zaupanje.

Strogo se bodo izvajala določila, ki jih vsebuje statut, s katerim je bilo ustvarjeno posebno stanje za novo Pokrajino, zlasti glede jezika in kulture.

Glede na povabilo, ki mu je bilo izraženo, je Duce izjavil, da bo ob prvi priliki z veseljem stopil v neposredni stik s prebivalstvom nove Ljubljanske pokrajine.

Končno je dodal, da bodo tudi takrat, karor je navada fašističnega režima, besedam neposredno sledila dejanja in bo Ljubljanska pokrajina dosegla rešitev vseh svojih gospodarskih, duhovnih in kulturnih vprašanj.

Slovensko delegacijo je v ponedeljek sprejel v avdenci tudi papež Pij XII. in imel nanjo kratke nagonov. Nato si je delegacija ogledala nekatere nove zgradbe, predvsem velik Mussolinijev stadion. Nato je delegacijo sprejel takrat fašistovske stranke Minister Serena in guverner Rima princ Colona.

Naredbe Visokega Komisarja

Obvezna priglasitev priseljencev

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč za potrebno, da je bivanje priseljencev z drugih ozemelj v Ljubljanski pokrajini v razvidnosti, odreja:

Clen 1. Kdor koli se je od 1. aprila 1941-XIX dalje priselil v Ljubljansko pokrajino s katerega koli drugega ozemlja izven te pokrajine, ali se priseli kasneje, se mora priglasiti pri občini, kjer se je nastanil.

Clen 2. Priglasiti se morajo tisti, ki so bili pristojni ali so bivali v Ljubljanski pokrajini, so pa odšli pred 1. aprilom 1941-XIX, a so se vrnili na bivanje od tega dne dalje ali se vrnejo kasneje.

Clen 3. Prijave iz prednjih členov morajo vložiti tisti, ki so na dan, ko je bila izdana ta uredba, že bivali v Ljubljanski pokrajini, v desetih dneh od dne, ko stopi ta naredba v veljavo, tisti pa, ki se priselijo kasneje, v 48 urah od priselitve.

Clen 4. Kršitelji določb te naredbe, ki stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino, se kaznujejo denarno s 500 do 2000 dinarji, v hujših primerih pa z zaporedom do treh mesecev.

Ljubljana 4. junija 1941-XIX.
Visoki Komisar
EMILIO GRAZIOLI

Dvojezično besedilo za table in napise

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino, glede na komisariatsko naredbo z dne 30. aprila 1941-XIX, št. 14, o obveznosti dvojezičnega besedila za table in napise in smatrajoč za umestno, da se izdajo dopolnilne določbe za njeno natančno in enotno uporabo, odreja:

Clen 1. Table, razglasni in napisi, izobešeni kjer koli v javnih in zasebnih uradih, v javnih obratih, v trgovinah in vobici na vseh krajih, ki so dostopni občinstvu, morajo biti v Ljubljanski pokrajini sestavljeni z dvojezičnim besedilom.

Italijansko besedilo mora biti na prvem mestu v navpični smeri (od zgornjega navzdol) ali pa v vodoravnih smerih (od leve na desno); poleg tega ne sme biti po razsežnosti manjše in črke morajo biti iste vrste, kakršne se uporabijo za drugo besedilo.

Clen 2. Mimo tega, kar odreja prednji člen, pa je prepovedana raba tujih besed, karor za table, razglase in napise, tudi za industrijske izdelke, za blago in za poimenovanje tvrdk in društev.

Clen 3. Da se olajša pravilno prevajanje na italijansčino v primerih iz členov 1. in 2. te naredbe, poskrbijo ljubljansko občina in okrajna načelnika za ustavitev brezplačnih svetovalnic.

Clen 4. Nadomestitve po členih 1. in 2. se morajo opraviti do včetega 31. julija 1941-XIX.

Table, razglase in napise, ki se v tem roku ne bi preuredili skladno z določbami te naredbe, odstranijo občinske uprave na stroške obveznikov, katerim se poleg tega predpiše denarna kazen od 1000 do 10.000 din.

Clen 5. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana 4. junija 1941-XIX.
Visoki Komisar
EMILIO GRAZIOLI

Omejitev prodaje svežega govejega in svinjskega mesa

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na uredbo (o varčevanju z živili) z dne 23. avgusta 1940 in smatrajoč za potrebno, da se spremeni določbe o omejitvi porabe svežega govejega in svinjskega mesa, odreja:

Clen 1. Sveže goveje in svinjsko meso se sme prodajati samo ob sobotah, nedeljah in pondeljkih. Za bolnišnice pa je dovoljeno dobavljati te vrste meso tudi ob drugih dnevh v tednu po predhodni odobritvi Prehranjevalnega zavoda (Prevoda) za Ljubljansko pokrajino.

Clen 2. Restavracije, gostilne, krème in drugi taki javni obrati smejo oddajati jedila, pripravljena z mesom iz člena 1., samo ob sobotah, nedeljah in pondeljkih. Nobe obrok ne sme obsegati več ko eno mesno jed v teži največ 150 g; ta teža se nanaša na sveže meso (brez kosti).

Clen 3. Določbe prednjih členov se ne uporabljajo na govejo v svinjsko notrino (možgane, jezik, pljuča, srce, jetra, ledvice, vampe, vranico itd.).

Clen 4. Kršitelji te naredbe se kaznujejo denarno s 3000 do 15.000 dinarji, v hujših primerih pa z zaporedom do treh mesecev in z odvzemom obvezne pravice.

Clen 5. Razveljavljajo se vse določbe, nasprotovo tej naredbi, ki stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 6. junija 1941-XIX.

Visoki Komisar
EMILIO GRAZIOLI

Nova naredba o zatemnitvi

Visoki Komisariat za Ljubljansko pokrajino objavlja:

Ze nekaj časa se opaža neupravljeno zmanjšano izvajanje odredb o zatemnitvi. Opazujemo, da je odredba z dne 18. maja 1941 v polni veljavi in da jo je treba z vso točnostjo izvajati. Zlasti pa se je poleg vsega držati tega:

1. Nobena svetloba ne sme prihajati skozi okna stanovanj ali pa skozi vrata javnih lokalov.

2. Zatemnitev oken obsegata tudi tista na dvorišču stran ali pa proti parkom, vrtovom itd.

3. Prepovedano je uporabljanje žepnih svetiljk, ki nimajo modrega zastrala ali pa niso zasenčene. Te svetilke se smejo uporabljati samo tam in v tistih krajih, kjer se ne uporablja javna omajena razsvetljiva.

4. Motorna vozila morajo imeti svoje luči zastrite s predpisanimi zastirali, uporabljati ne smejo pa močnih luči, še manj pa, da bi uporabljali na križiščih.

Z odredbo z dne 6. junija 1941-XIX št. 42 je Visoki Komisar odredil, da naj se od 9. junija naprej zatemnitve izvaja po novi odredbi, to je od 22.30 pa do 4.30.

Službujoči organi javne varnosti bodo s strogin nadziranjem izvajali nadzorstvo in poročali o morebitnih prekrških.

Z isto odredbo so bile povisane kazni za prekrške zaradi zatemnitve. Kršitelji bodo kaznovani, če dejanje ni večji prestopek, z denarno kaznijo od 100 do 5000 din, toda v težjih primerih z zaporedom od 5 dni do 2 mesecov.

Dodatek k maksimalnemu ceniku

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino določa v smislu naredbe št. 17 z dne 9. maja 1941-XIX dodatno k ceniku št. 1 z istega dne naslednje maksimalne cene za sveža jajca:

na drobno: jajca (nad 58 g) din 2. Lit 0.60, jajca (pod 58 g) din 1.75, Lit 0.53;

na debelo (v prodaji po proizvajalcih in trgovcih): jajca (nad 58 g) din 1.75, Lit 0.53, jajca (pod 58 g) din 1.50, Lit 0.45;

V Ljubljani dne 7. junija 1941-XIX.

Visoki Komisar
EMILIO GRAZIOLI

Dan mornarice

Dan Mornarice so proslavili po vsej Italiji v torek 10. t. m. Italijansko ljudstvo se je ta dan s hvaležnostjo spominjalo padlih mornarjev in izkalo zahvalnost živim poveljniki, častnikom in mornarjem. Fašizem je hkrati s temelji za Veliko Italijo, zagotovil tudi njen veliko in močno mornarico, ki je za časa fašistovske Italije dosegla svojo najvišjo stopnjo

Clen 3. Da se olajša pravilno prevajanje na italijansčino v primerih iz členov 1. in 2. te naredbe, poskrbijo ljubljansko občina in okrajna načelnika za ustavitev brezplačnih svetovalnic.

Clen 4. Nadomestitve po členih 1. in 2. se morajo opraviti do včetega 31. julija 1941-XIX.

Table, razglase in napise, ki se v tem roku ne bi preuredili skladno z določbami te naredbe, odstranijo občinske uprave na stroške obveznikov, katerim se poleg tega predpiše denarna kazen od 1000 do 10.000 din.

Clen 5. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 4. junija 1941-XIX.
Visoki Komisar
EMILIO GRAZIOLI

Slovarček

vseh italijanskih besed, ki ste jih srečali pri dosedanjem učenju italijanščine po metodi »Družinskega tednika«,

je včeraj izšel

v obliki dodatka k ponatisu prvih 12 učnih ur »Italijanščine za Slovence v besedi in slikici.

Ponatis

obsega 8 strani formata našega lista in bo dobro došel pripomoček vsakomur, kdo se ukvarja z učenjem italijanščine — tem bolj, ker smo mu razen slovarčka dodali se prepotrebno

abecedno kazalo

vseh pravil, izjem, svojevrstnih besed in drugih jezikovnih posebnosti, kolikor jih je obdelanih v prvih 12 učnih urah italijanskega tečaja »Družinskega tednika«.

Ponatis teh 12 učnih ur z abecednim kazalom in slovarčkom smo izdali kot izredno številko »Družinskega tednika«. Cena ji je

2 din.

Kupite ponatis v trafihi, kjer redno kupujete »Družinski tednik«, ali pa neposredno v upravi, Miklošičeva cesta 14/III.

in moč. Zato so na ta dan vse fašistovske organizacije počastile spomin padlih mornarjev na njihovih zadnjih počivališčih, v bolnišnicah in okrevališčih priredile predstave in zabave, živim junakom pa izkazale svojo posebno hvaležnost z domoljubnimi manifestacijami.

Javna dela v Ljubljanski pokrajini

Agencija Stefani poroča iz Ljubljane: Med tukajnjim prebivalstvom je zbuljila veliko pozornost vest, da je ministriški svet na predlog Duceja te dni odobril načrt za javna dela v Ljubljanski pokrajini. Gre za obsežen skupek del, ki bodo stala pol milijarde dinarjev, kar znaša 150 milijonov lir. Znesek bo razdeljen na tri dele in bo prva anuiteta znašala 70 milijonov lir. Zelo važen je načrt za izgradnjo cest, ker določa sistematsko izgradnjo velike državne ceste od stare meje do Ljubljane ter temeljito popravo vse cestne mreže Ljubljanske

pokrajine. Vsele so tudi manjše ceste, za katerih popravo bodo skrbeli pokrajina in občinske uprave. Drugi deli, ki vsele so na predlog Duceja te dni odobril načrt za javna dela v Ljubljanski pokrajini. Gre za obsežen skupek del, ki bodo stala pol milijarde dinarjev, kar znaša 150 milijonov lir. Znesek bo razdeljen na tri dele in bo prva anuiteta znašala 70 milijonov lir. Zelo važen je načrt za izgradnjo cest, ker določa sistematsko izgradnjo velike državne ceste od stare meje do Ljubljane ter temeljito popravo vse cestne mreže Ljubljanske pokrajine.

Trg, ki je najbolje založen

Nekaj minut pri prodajalkah cvetlic

Meščani radi kupujejo cvetlice in v vseh letnih časih krase z njimi svoje domove

Ti ena izmed teh si, ki še tuje so ti krivice, ki v pravljicen grad še vèruješ, čeprav grdo opusue doma te oče, ker vsakdanji svat, z neusmiljeno pestjo ga davi glad. In ti naprej še hodiš v mračen kot ljubljanskih ulic plašno ponujat: »Vijolice, vijolice, gospod!«

-AB- Villonovska balada o prodajalki cvetlic

Spomladi so vijolice, ki jih ponujajo male, siromašne ubožice s predmestja po stopniščih, pri hišnih vratih, na vogalih, po kavarnah. Kmalu nato jih nadomestite spominčice, cvetne butarice, v maju šmarnice, v juniju binkoštni nageljčki in poljske marjetice. Vsak mesec z novimi šop-

ki v drobnih rokah prihite k nam, upajoč, da si bodo prislužile tako kaj dinarjev.

K nam v pisarno prihajata dve. Nekje tam z Bokalc sta, še dokaj dobro oblečeni in pogumni.

»Šmarnice, po dva din šopek jih dam,« ponuja večja, »če vzamete vse, pa vse za pet dinarjev.«

»Kje si jih pa nabrala?« se poznam, »O, na cvetličnem trgu sem jih kupila dvajset šopkov po šest kron. Zdaj jih pa prodajam in imam pri vsakem šopku dve kroni zaslужka,« mi prostodušno odgovori mala. »No, kupite jih, dajte nol.«

Ker sem jo že nekoč fotografilala, ko je prodajala božične razglednice — tedaj pač ni bilo dobiti cvetlic — me vsakokrat vpraša:

»Kdaj me boste pa spet slikali? Dzaj sem že zrasla!«

In zelo razočarana je, ko ji povem, da ne utegnem, še bolj bi bila pa razočarana, če bi vedela, da sem zdaj slikala neko drugo majhno prodajalko cvetlic s cvetličnega trga...

O cvetličnem trgu z mirno vestjo napišem, da je najlepši trg in najbolj bogato založen ob tem letnem času. Koliko čudovitih cvetlic prinesem — sem nabiralke in gojiteljice cvetlic, da jih prodajo za drobne denarje meščanom, ki radi krasijo svoje domove s svežimi cvetlicami.

»Kako? Ali kaj gre kupčija?« vprašam ženico, ki prodaja potonike. »O,

— AB —

Preskušnja

Italijanski napisala Maria Pia Sorrentino

Dekle se je za trenutek ustavilo pred vratil; nato tiho poklical: »Albert!«

Vrata so se odprla in v svitu luči se je pojavila visoka postava mladenečka.

»Marta, ti?«

Dekle mu je prožilo svoje roke, on jo je pa potegnil s seboj v sobo: »Marta,« je ponovil, medtem ko so jo njegove oči radovedno ogledovala.

Marta se mu je nasmehnila s smehljajem, ki ni skrival njenе bolečine.

»Oprosti mi, Alberto, toda to noč nisem mogla biti daleč od tebe. Ali sem storila kaj hudega?«

Alberto ji je položil roki na ramena. Dejal je tiho, samo da bi skril svoje razburjenje:

»Toda, če tvoja mati izve, da te ni doma ob tejuri? In če te je kdo videl na cesti tako pozno?«

Marta je zmignila z glavo: »Kdo naj bi me videl zdaj ob tejuri? Mama spisi bo še spala, ko se bom vrnila. Cesta je že prazna, saj se šele svetlika.«

»Kaj, svetli se že?« je ponovil mla denič, medtem ko je pogledal na uro.

Dekle je vzrepetalo: »Obkorej mora biti tam dol?«

»Ob pol petih. Moram iti, Marta.«

Spogledala sta se. Skušala sta se prevarati z drugimi besedami, da bi pregrala tisto težko misel; toda Martine oči so bile tako žalostne in njen pogled tako obupen, saj je bila z vso silo zadrževala solze. V trenutku je bil Alberto pri njej in je poiskal njenega žametnega usta. Dolgo sta se poljujala, skoraj v obupu, kakor da bi bil to njen poslednji poljub.

Alberto se je prvi znašel.

»Deklete,« je zašepeval. Marta si je z rokami popravila lase: »Pojdi, dragi. Počakala te bom tukaj.«

Cutila je, da bi, če bi mu v tistem trenutku ponudila svoja usta v poljub, mogoče ostal pri njej. Spremila ga je do vrat, vsa mirna in s smehljajem na ustih. Na pragu sta si stisnila roki in si želela nasvidenje. Toda Alberto je še počakal trenutek pri njej, kakor da bi še nečesa čakal.

Bog, naj te varuje, Alberto!« mu je še želela Marta na pot, potem se je pa vrnila v hišo, da ga ne bi videla, kako lečko odhaja.

Bila je sama v Albertovi hiši. Ogle dovala je vse okrog sebe, kakor da bi hotela nekaj pozabili. Cigaretta, ki jo je Alberto pustil na pepelek, je se hela in dim se je vili v kolobarjih proti stropu. Potem je čula od vrtne ograje ropot motorja, ki ga je Alberto spravljal v tek. Mladi izumitelj naj bi se odpeljal na letališče, kjer bi se moral z novim modelom padala, ki ga je sam iznasel, spustiti na tla.

Marta si je pokrila obraz z rokami, zaprla oči, kakor da bi hotela pregnati sliko, ki se ji je nehote slikala pred njenimi očmi. Slika se je po sili vtisnila tudi, že v njenem notranjosti. Marta pa ni imela toliko moči, da bi jo pregnala. Videla je pred seboj umirajočega Alberta, Alberta mrtvoga. Ponovila je glasno te besede, kakor da ne bi mogla razumeti tega nesrečnega pomena, in znova je njen pogled ušel na cigareto, ki jo je imel še pred nekim minutami v ustih.

Zdrznila se je, skočila na noge in zdele se ji je, kakor da se je rešila težke more. Vrnit se bo! Zdelen se je, da ga vidi, kako stopa z letala mlad, poln življenja, zdele se ji je, kakor da je prestal preskušnjo z največjim mirom in je siguren svoje zmage.

Naredila je nekaj korakov po sobi, potem se je pa naslonila na okno. Njen pogled je objel nebo, ki je bilo na vzhodu vse svetlo od vzhajajočega sonca. Dekle je raztreseno ponisilo: »Tam bom videla vzhajati sonce. Saj to je tako lepo!« In potem se je ji zdele, da to ni več ona, da je to njen drugi jaz, ki ji je tuj, ker se je lahko raztresel s tem, da je gledal vzhajati sonce, medtem ko je bil Alberto v smrtni nevarnosti.

Stopila je od okna, toda nova goreča želja je prešinila njen srečo: morda bi lahko pri oknu slišala brnenje letala. Stisnila je zobe tako močno skupaj, da so zaškrilali. Cutila je, da ne bo moga prenesti tako težke preskušnje. Dejati: V tem trenutku se je Alberto spustil s padalom. Pomisliti: V tem trenutku je Alberto morda...

Neznosna bolečina ji je stisnila srce, in nehote je glasno zastokala. Albertov obraz, njegovo telo, njegove roke, vse kar je bilo njegovega, vse kar je bilo njen, je lahko že zdaj v tem trenutku zgubila. Zdelen se je ji, da bo zblaznila od strahu in neprestano je ponavljala: »Samo tega ne, ljubi Bog, samo tega ne!«

Vsakih četrte ure je stenska ura bila. Najprej je odbila tričetr na pet, potem pet, četrtna šest. Marta je samo čakala, da bo slišala biti pol šestih.

Njen dom, ki ga je bila ponosni za pustila, mama, ki bi se lahko zbudila in bi jo iskala okrog, vse to je bilo zanjo daleč, zelo zelo daleč.

Nekaj kriminalnih primerov iz življenja artistov

Policjski nadzornik je razkrinkal lažnega magija

Nenavadna razjasnitev zločina po več letih

(Nadaljevanje iz prejšnje številke) Nadzornik Sukov se je temeljito lotil preiskave te zadeve. Ko je pa prejel uro, zavito v časopisni papir, spet ni vedel ne kod ne kam. Misil si je pač, da je uro kupil kakšen nevednež in ko jebral njegov oglas v časopisu, se je zbal in uro poslal policiji.

Nadzorniku Sukovu je dalo to mnogo misliti. Ko si je zavojček natančnejše ogledal, je videl, da je zavít v dve vrsti časopisnega papirja. Na enem papirju je bil datum prejšnjega dne, drug kos papirja je bil pa že sedem mesecov star. Policijski nadzornik je vzel ta list v roke in prebral neki članek o zločinu, ki se je odigral v Moskvi. Našli so truplo nekega človeka iz Uralske. Bil je oropan. Zločinec mu je pobral listine, manjšo vsoto denarja, prstan in uro.

Ura, ki je ležala na mizi nadzornika Sukova, je imela isto številko. Takoj mu je bilo jasno, zakaj je prejel ravno to uro. Če je lažni magik to uro vzel, je jasno, da je bil eden izmed Mihajlovičevih gostov v zvezi z umorom neznanca iz Uralske.

Nadzornik Sukov je izvedel, da je neki sluga, ki so ga najeli načel za

svečanost v Mihajlovičevi hiši, takoj nato izginil. Nekaj tednov po tem dogodku je policija tega človeka tudi prisnila. Priznal je, da je izvršil zločin v Moskvi. Nadzornik Sukov je pa se daže razmišljal, kaj je utegnilo pripraviti lažnega magika, da je razkrinkal skrivenost moskovskega zločina?

Kajti uro mu je postal prav gotovo samo s tem namenom.

Po ruski revoluciji je nadzornik Sukov zbolel na Poljsko. Tam je odprl rusko restavracijo. Žal je pa pri tem podjetju finančno propadel. Odpotoval je v London, kjer je našel mesto kriminalista pri neki veliki zavarovalnici. Podjetje mu je poverilo zamotanje kriminalne primere. Med nekim potovanjem je spoznal nekega človeka, ki se je pisal Potoki in ki je imel v Argentini veliko farmo.

Kmanu sta postala prijatelji. Potoki ga je povabil na svoj dom. Mož je pred svetovno vojno prav tako pogostoval v Rusiji. Rad je pripovedoval o svojih doživljajih iz Rusije. Ko mu je Sukov povedal, da je bil policijski nadzornik v Petrogradu, se je Potoki zanimal za svojega gosta. Prosil ga je, naj mu pripoveduje svoje doživ-

ljaje iz Petrograda. Neki večer mu je Sukov pripovedoval o skrivenostem doživljaju v hiši Mihajla Mihajloviča. Poudaril je, da ga je zelo jezilo, ker ni mogel te skrivenosti razvozati.

Potoki se je nasmehnil. In razjasnil je skrivenost. Kajti sam je bil lažni magik. Sukov najprej ni verjel, potole mu je pa Potoki popisal takšne podrobnosti, da je bil vsak dvom odveč. Mihajlo Mihajlovič je imel posle tudi v kraju, kjer je bival Potoki. Korumpirani uradniki so mu šli pri vsem, še tako umazanem delu na roko.

Neke noči je Potoki srečal Mihajla Mihajloviča vijenčenega v nekem kabretu. Tam je sklenil pogodbo z neko plesalko in hkrati omenil, da je najel tudi slavnega magika Alkabara iz Moskve. Potoki se je takoj odločil, da bo odšel v Mihajlovičovo hišo namesto Alkabara. Uro, ki jo je našel pri enem izmed Mihajlovičevih gostov, je vrnil zato, ker je vedel, da je plen moskovskega zločina. Vse to je imelo pa še politično ozadje. Primer lažnega magika Alkabara je bil tako naposled pojasnjен.

(Prihodnjič: Usodni dragoceni kimono.)

ASPIRIN

tablete

so vse enake!

In vsaka Aspirin tableteta nosi "Bayer"-jev kriz. "Bayer"-jev kriz je edino jamstvo, da ste res dobili Aspirin. Ne pozabite nikdar, da ni Aspirina brez "Bayer"-jevega kriza!

Oglas reg. pod G. br. 7257 od 22. marca 1942.

Najmlajša italijanska jadralka

Najmlajši italijanski letalec šteje komaj osemnajst let. Vendar tudi Italijanke za svojini moškimi tovariši niso zaostajajo. Iz njihove srede je vzrasla najmlajša letalka.

Gospodinja Dircie Bagetova, doma iz Milana, šteje komaj 17 let, šest mesecov in deset dni. Sicer ni letalka, temveč samo jadralka, vendar se bo z veseljem, ki ga ima do letalstva, prav gotovo povzpela do neustrašene letalke in zastopala tako svoje tovarišice tudi v eni danes najvažnejših panog. La Domenica del Corriere

Stari Rimljani niso štedili z vodo

V starem Rimu je vsak Rimljanci povprečno 600 litrov vode porabil na dan. Kajko veliko vode je to, si lahko predstavljate, če primerjate, koliko vode je leta 1927. porabil povprečen prebivalec Berlina ali Leipziga. Berlinčan je porabil 110 litrov na dan, povprečen prebivalec Leipziga je pa porabil celo samo 85 litrov.

Zgodovinarji to neverjetno veliko potrošnjo vode v starem Rimu opravljajo s tem, da so se Rimljani zelo pogosto kopali in da je bilo v Rimu veliko toplic.

Strokovnjaki so opazovali, kako ljudem jedi teknoje in so ugotovili, da njihov tek ne zavisi samo od okusa, temveč tudi od barve jedi. Celo barva prtiča baje vpliva na delovanje želodeka.

Ugotovili so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka. Ce so na primer ženjemu postavili na mizo modro zbarvano pivo, mu je neprimerno manj teknilo, kakor pivo nadavne rumene barve. Narobe pa rdeča barva v največji meri zbuja tek in celo lakoto.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Strokovnjaki so opazovali, kako ljudem jedi teknoje in so ugotovili, da njihov tek ne zavisi samo od okusa, temveč tudi od barve jedi. Celo barva prtiča baje vpliva na delovanje želodeka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Našli so, da vijoličasta in modra barva zbujačata še najmanj teka.

Kadar si izbirate moža...

NAPISAL JANEZ ROŽENČVET

Dva, ki hočeta skupaj živeti, morata imeti neke lastnosti in čednosti, ki si brez njih ne moremo misliti vsaj za silo spodobne zakonske sreče. Ker sta v zakonu mož in žena eno, seveda ni treba, da bi imela te lastnosti in čednosti vsak zase, ker bi bila to prehuda potrata. Svetovna zaloga dobrih lastnosti in čednosti je precej skromna in je dovolj, če jih imata oba zakonca skupaj toliko, kolikor bi jih moral imeti vsak človek. Zato glejte, da bo imel vaš mož vrline, ki so potrebno dopolnilo vašim, sicer vaša zakonska veza ne bo harmonična.

Predvsem mora imeti vaš mož dobre manire. Če jih nima, ali če se jih ne more priučiti, pustite ga in ne stopeite z njim pred oltar. Pomislite, kako je že hudo, če morate v vlaku dve ur skupaj sedeti s človekom brez manire!

Kaj šele, da sedete s takim skupaj v zakonski vlak, ki vozi neskončno dolgo!?

Zastrand manir ne popustite in ne spreglejte niti trohice, kajti maniro moramo zahtevati od berača in vladarja, od pastirja in učenjaka, od vratnika in umetnika. Ne poslušajte nobenih izgovorov in vaše sreči naj ne trdo ko kamen, če vaš bodoči mož ne more pokazati vsaj toliko olike kot jo ima n. pr. lev v cirkusu. Če boste v tem oziru popustljivi, se bodo živalski priimki, ki jih slišite najprej v zanjubljenih šalah, kmalu spremeni v grde psovke in vpriso otrok, poslov in tujcev boste morali od lastnega moža poslušati žalitve in sramotitve, ki jih ne bi nihče mirno prenesel.

Razen znosnih manir mora imeti zakonski mož pogum. Pravi junaska aktivni pogum, pa tudi nekaj pasivnega. Ni brez pomena, da mora pri tolikih primitivnih narodih zakonski kandidat pred poroko doprinašati do-

kaze junastva. Ponekod mora na kol privezan prestajati hude muke, ne da bi trenil z očmi, drugod zahtevalo od nejga kože divjih zveri ali glave sovražnikov, nekje v Afriki pa baje izbijelo ženinu pred poroko širi zobe. Morda ima ta ceremonija simboličen pomen — mož naj ne grize žene — ali nekaj poguma že pokaže, kdor se podvrže tej operaciji.

Zakaj mora biti mož junashki? Zato, da z ženo ne ravna grdo. Junashki je lahko kdaj brezobziren in nasilen, prav junak pa ni nikoli sadist, kakršni so navadno strahopetci, ki se potem toliko hujše znašajo nad onimi, ki jih imajo v oblasti. Ženi, ki ima strahopetnega moža, preostaja samo dvoje. Ali trpi ali pa se sama junaska po robu postavi. V drugem primeru se sadist prav hitro spremeni v pohlevno copato. Menim pa, da ženi ne divjanje sadista ne pohlevnost copate ne dela posebnega veselja. Danes sicer dekle nima prilike, da bi s posebno preizkušnjo ugotovila, ali je moški junak ali strahopete, vendar zadostuje za to tudi opazovanje v vsakdanjem življenju, pri športu itd.

Pasivnega junastva naj ženske od moških nikar preveč ne zahtevajo, ker je to bolj ženska čednost, nekoliko mora pa vendarle tudi moški imeti. Pasivno junastvo je polpljenje, kadar si človek pri najboljši volji ne more pomagati. Moški, ki ni prav nič potrebljiv, je neznosen, ker godrnja za

bezga in drugo grmičevje, se kaj radi zaredijo polži. Zato jih moramo že zdaj, ko so se zaprti, pobrati in sproti uničevati. Če smo na zemljo metali preveč pepela, potem se radi zaredijo prav majhni polžki, ki obzro prav vse rastline. Dobro protisredstvo je voda, v kateri smo namočili tobakovih odpadkov. Dobimo jih za majhen denar v tobacni tovarni. S takšno vodo potem večkrat zalijemo vrt in uničimo polževno zaledo.

Ce imamo kakšen večji prostor, posadimo zdaj tudi že jedilne buče. Buče so zelo izdatne, ker jih lahko pripravljamo na različne načine, jeseni pa, kar nam jih pa še ostane, pa porabimo za mezzo, ki je zelo okusna in poceni.

Fjolu, ki še nismo dali opore, poskrbimo zdaj vsakemu grmičku preklo, da se bo lahko opiral nanjo in bo s svojimi ovijalkami takoj pričel ovijati palco.

Ce ste ljubitelji radiča, ga zdaj lahko posejete na novo gredico in imeli boste čez vse poletje mlad in dober radič. Najboljši radič je okrogle vrste, ker ima gladke in nekosmate liste, ki dajejo radiču grenak okus.

Nekateri naši prijatelji pa imajo na vrtu še toliko prostora, da bodo posadili nekaj cvetlic, ki bodo vrt lepo poživil. Tako bomo zdaj posadili sadike verben, viol, cinij, aster in podobnih cvetlic. V zaročke ali pa okrog gredic bomo pa posejali lepo pisane kapucinarje, ki so ena najhvalejnejših cvetk.

Vendar moramo pa tudi za cvetlice skrbeti, da se bodo lepo razbohotile. Tudi njihovo zemljo moramo pridno rahljati in zalivati. Ko tulpe odeveto, porežemo stebla, da si čebulice, ki so v zemlji, opomorejo. Potem jih v začetku avgusta vzamemo iz zemlje. Posušene spravimo na suh prostor, in jih potem jeseni spet posadimo. Prav tako porežemo tudi narcise.

V vrtu, ki ima veliko španskega

vsako malenkost in spravlja z nerjanjem v obup ženo tedaj, ko bi bila najbolj potretna mirne in stoisne moževe besede. Sicer so pa ljudje, ki ne poznaajo prav nikakega potrpljenja, najhujši sebičneži in sebičneži niso boljši od strahopetev.

Prelepa in v zakonu na moč kritna čednost je pri možu radodarnost. Moški, ki pravi: Sreč, poželi si, zate se mi ne zdi nobena stvar predraga, — je dečko in pol, ki mu lahko pri priči odpustite vse manjše grehe. Poleg radodarnega moža ima žena vsaj tedaj kaj, kadar ima mož denar, skupuh ji nikoli nič ne privošči. Radodarnost še ni zapravljivost in ne izključuje pametnega gospodarjenja, ko se prvo navdušenje poleže. Moški, ki že pred poroko vedno samo računa ter vam ne kupi nikoli ne rožic ne kolade ne nič, ne bo nikoli dober mož.

Prav tako so dobri možje le moški, ki imajo radi — mačke. Mačka je namreč najbolj svojevljava izmed vseh živali, pa tudi najbolj ljubka in prijazna. Kdor jih ima rad, se mora zadowljiti s takimi, kakršne so in kakršne s časom same postanejo. Zato so ljubitelji mačk v zakonu prizanesljivi možje, ki imajo radi ženo, kakršna je. Ne nadlegujejo jo s pridigami in niso kakor profesorji, da bi vsako napako sproti z rdečo tinto popravljali. Torej, čeprav imate rajši pse, za moža vzemite brez skrb le ljubitelja mačk. Ce bosta imela potem kdaj psa in mačko hkrati, tem bolje, ker je zelo poučno, če človek vidi, kako se dve na mod različni in od začetka sovražni živali kmalu zgogata in sporazmeta.

Kadar si izbirate moža, poglejte tudi dobro, ali je delaven, ker z lenuhom ne boste nikoli srečni. Kdor ni delaven, je navadno še strahopet in sebičen hkrati. Seveda, tipična možka lenoba, ki po končanem trdem delu dela poleži ter si plusi streči, ni huda napaka. Brezjne skoraj ni moškega na svetu, pa tudi ne ženske, ki ne bi bila srečna, da mož zdaj pa zdaj lahko malo razvaja. Ženam je velik užitek misel: saj bi revež brez mene niti živeti ne mogel!

Pomembno je slednjič, da mož veseli posest. Moški, ki se ne briga nič za to, kar ima, ki svoje stvari nemarano izgublja ali slabko spravlja, bo slab mož, ker tudi ne bo vedel ceniti posesti žene. Taki možki imajo najčešče na jeziku besedo: deset na vsak prst, kadar hočem, ker v svoji brezglavosti niti ne pomislijo, da pride v pravi starosti komaj na vsakega ena, in kdor jo je našel, naj jo drži.

Morda porečete zdaj, da bi bili gorenji nauki in sveli prav lepi, če bi si ženske po svoji volji može izbirale.

Na to vam odgovarjam, da so bile od časov Adama in Eve do danes skoro vselej ženske, ki so si izbirale može, čeprav so to navadno pametno zamolčale in pustile moške v domišljiji, da je stvar narobe. Priznam pa, da od gorenjih naukov in svetov ne boeste imeli posebnega haska, kajti med tem, ko slepite nas, slepite tudi same sebe. Menite, da šele izbirate, ko ste že zdavnaj izbrali. In če ste si ga že izbrali, vam potem seveda noben nauk in svet ne more več pomagati.

Najbrž mora to tako biti in ostati, kajti če bi imeli žene samo može, ki so jih vredni, bi bili skoraj vsi brez njih, in če ne bi žene sproti delale pokore za grehe mož, bi bilo na svetu še slabše kot je.

Ali hočete imeti praktično oblačilo za vrt? Praktičnejšega si ne morete mislit, kakor so hlače z naramnicami, ki jih vidite na naši sliki. Zanje izberite pralno blago kakršne koli barve, najboljje temnejše. Naredite si velike žepce, ker vam bodo na vrtu prav prisli. Zraven oblecite pisano bluzo in, da vam lasje ne bodo nagajali, zavezite pisano ruto. Če imate še pisane čevlje z leseni podplati, ste popolna moderna vrtnarica.

Z. F.

Ena izmed mnogih črnobelih drobnokockastih oblike, ki so tako priljubljene, a hkrati tudi preproste in vendar učinkovite. Zivotek modela na naši sliki je tako preprosto ukrojenega drobno-nagubanega krila. Najbolj prikladno blago za takšno oblike je lahna svila. Zraven spadajo širokokrajen črn klobuk in tričetrtniske črne rokavice.

Naša kuhinja

KAJ BO TA TEDEN NA MIZI?

Cetrtek: Gobova juha, špinaca, krompirjeva kaša, solata. Zvečer: Češljeva kaša.

Petak: Kislo zelje, zabeljen fižol, slivo štrukli. Zvečer: Jota.

Sobota: Krompirjev guljaž, solata. Zvečer: Grahova rižota, solata.

Nedelja: Goveja juha z rezanci, pečen zajček, glavnata solata, krompir-kompot. Zvečer: Ponarejena polenovka, solata, redkvica.

Ponedeljek: Sirova juha², kolerabice prazen krompir, solata. Zvečer: Vampi s slanino³.

Torek: Ričet, palačinke. Zvečer: Ajdova polenta⁴, mleko.

Sreda: Zelenjavna juha, makaronova potica, solata. Zvečer: Zdrobov narastek z malinovim odcedkom.

Pojasnila:

1 Krompirjeva kaša: Olupljen krompir zrežemo na štiri dele in ga skuhamo v slani vodi. Ko je kuhan, ga dobro odcedimo, pretlačimo in zabelimo z zaručenim čebulo. Krompir deinem v lepi obliki v skledi na mizo.

2 Sirova juha: Razbelimo dve žlici masti in naredimo v ponvi s tremi žlicami moke svetlorjavo prežganje. Prežganje zaližemo z osoljeno gorko vodo. Juho kuhamo pol ure, potem jo precedimo in vanjo nastrgamo nekaj žlic domačega sira in znova prevremo. V juho lahko zakuhamo majhne cmočke ali pa vlivanje.

3 Vampi s slanino: Osnazene vampe kuhamo do mehkega z lovorjevinom listom. Ko so kuhani, jih zrežemo na drobne kocke in jih vnovid preplakemo v mlačni vodi. Potem zrežemo na kocke tudi slanino in jo dobro razgremo. Na razgreti slanini preprazimo drobno zrezano čebulo in sesekljano zelen petršlj. Ko čebula lepo zarumejni, ji dodamo vampon in jih zaližimo z juho ali vodo in dušimo pol ure. Vampe osolimo in po okusu začinimo s paprikoi ali poprom. Zaliti jih pa ne smemo preveč, ker morajo ostati gosti.

4 Ajdova polenta: V liter slanega kropa počasi stresamo pol litra ajdove mokre, kuhamo in neprehnomoma mešamo vsaj pol ure. Ajdovo polento ne režemo tako kakor koruzne polente, marveč jo zajemamo z žlico, namčemo v kropu ali vroči masti. Polenta je zelo dobra, če bo potrešemo s parmskim sirom in zabelimo s prekjeno, na kocke zrezano slanino, na kateri smo zarumeli na tanke rezance zrezano čebulo. Ajdova polenta se tudi dobro poda h gulajuži ali obari.

5 Beri s svincnikom v roki in si podertaj vse, kar ti je posebno všeč ali kar te zelo zanimala. (To velja kajpalo samo v primeru, če je knjiga tvoja last.) Prijetno je, če bo pozneje kdaj prelistavala knjigo in bo takoj vedela, kje je koristno začeti, da se ustavijo. Poleg tega so odstavki, ki si jih podertala, dobra opora za tvoj spomin. Ob eni sami misli se bo lahko spomnila na vsebinu vsega poglavja.

6 Beri nekatere odstavke počasneje, kajti knjiga, prebrana v hlačni hitrici ne samo, da ti ne koristi, temveč celo škoduje tvojim živcem.

7 Izgovori vsaj enkrat imena opisanih oseb na glas, posebno pri romanih, ki so prevedeni iz tujih jezikov. Neprjetno je, če se v družbi ne moreš domisiliti, kako se prav za prav pravilno izgovori to ali ono ime in ga izgovoriš napak. Do kazano je namreč, da se tuja imena, ki jih nismo nikoli na glas izgovorili, izgube iz spomina. dočim se tista, ki smo jih večkrat na glas izrekli, zasidrajo v njem.

8 Ko si prebrala poslednjo stran romana, si prizgi cigaretto ali pa stopi na balkon in se zagledi v zvezdnato nebo. Nikoli pa ne sez takoj nato po časopisu ali po kuhinjski knjigi, še manj pa po računu za elektriko...

9 Če si si knjigo izposodila od prijatelja ali prijateljice, jo vrni vsaj teden dni potem, ko si jo prebrala.

10 Če nisi že po naravi točna, ne izposoja knjig in knjižnicah, prihranila si bo precej stroškov.

Salon, Truda

LJUBLJANA, Aleksandrova c. 5

(n)

MATERINA SLIKA

* IZ FRANCOŠČINE PREVEDLA K. N. *

20. nadaljevanje

»Zakaj ga pa streljaš?« Ne da bi ga to vprašanje kaj presenetilo, je malček odgovoril:

»Star je že... Melhijor ga ne mara več... in bum! Fly je mrtev!«

Ustavil se je in pristavl skoraj žalostno:

»Melhijor je imel pravo puško, da on! Moja ne poči tako!«

»Ali te je Melhijor učil streljati?« je vprašal razdraženo oče, ki mu ta način vzgoje ni bil posebno povšeči.

»Da... storil je takole...«

In malček je spet nazorno pokazal, kako je streljal. Nato je pa važno povzel:

»In Fly je obležal... mrtev je bil... vidite!«

Zdaj je Harry razumel, da namejava njegov sin z mimiko pokazati, kako je umiral stari Fly.

Dečko se je vrgel bo tla, se stegnil in jel milo jecati. Z nožicami je bil ob tla in jih krčil, kakor je najbrže delala uboga žival v smrtnem boju.

Oče je brez besed opazoval ta komični in hkrati mučen prizor. Vendar je naposled mučnost izpodrinila sleherno smešnost, tako da je lord Blackenfield strogo dejal:

»Pusti to, Mik!«

Vendar ga otrok ni več poslušal. Vstal je in jel v svojem škotskem narečju nekaj vneto pripovedoval.

Harry ga ni poslušal, temveč je sam pri sebi misil, da čuvaj pač ne bi smel ubiti živali pričo tako majhnega otroka.

»Pusti to,« je ponovil mileje, toda neizprosno. »Darling, saj ne razumeš, kaj pomeni smrt!«

»Oh, razumem,« je zatrjeval malci. »Večkrat sem videl, kako je Melhijor streljal živali.«

»To pač ni bilo lepo. Premajheni, da bi vedel, kaj je smrt,« je ponovil Harry trdrovratno.

»Vem! Vem!« je po svoje vztrjal otrok.

In prehitevajoč se v pripovedovanju kakor delajo otroci, kadar bi radi hitro kaj povedali, je ščebetal:

»Da, da, vem. Kadar umreš, padaš, jokaš, in kričiš. Moja mama je tudi padla, ko jo je lord Blackenfield ubil... Takole je padla... s pismom je padla...«

Harry je poskočil, kakor bi ga bila kača picila. Kaj blebata mali mož? Kakšne strahotne besede mu je zli duh položil v nedolžna usta? Z grozo se je zagledal v malčka, ki je ležal na tleh, stisnjene ustnic in zaprtih oči, spet tako zelo podoben svoji materi...

»Kaj si rekel?« je naposled s težavo vprašal in prav nemilo pbral otroka s tal. »Govori, kaj si rekel?«

»Tako je umrla mama... lord Blackenfield je ustrelil... bum... padla je... s pismom... bum... bum!«

Harry je komaj da razumel, kaj pripoveduje malček, ki se je že spet vrgel na tla, da bi kar najbolj nazorno razložil očetu svoje pripovedovanje.

»Vstani, Mik, vstani hitro in ne govori mi več takšnih stvari. Ničoli več, sliši! Dobro veš, da twoja mati ni mrtva!«

»Da, saj je padla...«

»Molči Mik, molči!«

Tattie je dejala, da je lord Blackenfield...«

»Ne govor mi več, Mik, molči! Lord Blackenfield še nikoli ni ubil nobene ženske! To je laž, ki je ti ne smeš ponavljati!«

»O, Tattie ne laže.«

To je bilo pač preveč!

Harry je izgubil živce. Dvignil je otroka s tal, ga stresel za rame in zakričal:

»Molči, Mik, sicer boš tepen! Tattie se je zlagala... Rekel sem ti, da to ni res. Tvoja mati živi! Živi, ali me razumeš? Ali slišiš, kaj pravim?«

Otroka je kričanje tako zmedlo, da je umolknili in ni hotel spregovoriti niti besedice več.

»Odgovor torej! Reci, da je Tattie lagala!«

Tedaj se je Mik resnično ustrasil. Vendar ni umolknili, temveč je z otroško trmoglavostjo zatrjeval:

»Tattie je tako rekla... mati je padla... pismo jo je ubilo... res je, saj je Tattie povedala.«

Harry ga je napeto poslušal, in niti čutil ni, kakor v vročici živčno stiskal otrokove drobne rame.

Mali se je vse bolj bal in se je skušal osvoboditi železnega oklepa močnih očetovih rok. Zvil se je v klobčič in se našobil, kakor se nasobimo, če smo blizu joku. Ta žonica je Harryja spet tako živo spomnila na Viviano...

Ta minuta je bila ena najstrašnejših v življenju Harryja Blackenfielda. Izgubljeno je izpustil otroka in ga postavil na tla. Zbrati je moral vso svojo voljo, da se je zadržal in ni pričel jecati. Ko pijan je pritaval do vrat in brez besed pokazal sinu, naj odide iz sobe.

Otrok si ni dal dvakrat reči. Ne da bi privoščil en sam pogled prelepim igrackam, je močko, toda nekam hitro odhralčal iz sobe.

Ko je ostal sam, je jel Harry živčno hoditi po sobi gor in dol.

»To je blazno!« je šepetal sam pri sebi. »Prava blaznost! Viviana ni mrtva, temveč živi! Oh, to ni res, to ni mogoče! Jaz je nisem umoril! Moja Viviana, moja mala Viviana... Tattie je lagala... to je strahotno... oh, še znorel bom!«

Velika soba je odmevala od težkih korakov. Namesto, da bi bila polna otroškega smeha, je samevala nema... Leseni belec, namejen malemu lordu, je s svojim umetnim rjavim očesom topo strmel v moža, ki je nenehoma koračil mimo njega, ne da bi mu privoščil en sam pogled...

VII

Lord Blackenfield od tistega dne spet teden dni ni hotel videti svogega sina.

Spomin na to drobno bitje, ležeče na tleh in posnemajoče mrtvo mater, ga je zasledoval kakor živ očitek.

Kaj je pomenil ta otrok njemu, da ga je slherni njegov gib, slherna nedolžna otroška beseda takoj zmedla in vrgla iz ravnotežja?

In ta podobnost, ki je postajala z vsakim dnem večja! Ta podobnost, ki je odpirala zacetljene rane in podžigala glas vesti...

Harry je odslej povsod videl Mika in Viviano, Mika z glookimi očmi njegove matere, z rjenimi svojeglavimi, dražestnimi kodri, Miku z njenim ljubezničkim nasmeškom!

In lord Blackenfield je zdaj solidil vsa svoja dejanja tako strogo, kakor da bi se mu bila še zdaj odprla oči za krivico in pravico.

Najprej je bil storil napako, da je dovolil, da vragajo njegovega sina, kri njegove krv, tuje roke!

»Nobene sentimentalnosti, storite iz njega pravega Angleža!« je bil nekoc dejal.

Dobjila je vrgojiteljica sta se slepo pokoravali njegovim navodilom. In zdaj je nesrečni oče spoznal prepozno: otrok brez čustvenosti, otrok brez usmiljenja, brez občutljivosti, je kakor zemlja brez sonca. Vse okrog njega otrpne v isti duševni topoti kakor je sam.

Zdaj se je Harryjevo srce skrčilo od bolečine ob misli, da bi utegnil ta zlati kodrolaček, ta vzorna Vivianina slika, postati brezčutno bitje, kakršnega si je bil nekoc takoj zelo želel...

In lord Blackenfield je zdaj solidil vsa svoja dejanja tako strogo, kakor da bi se mu bila še zdaj odprla oči za krivico in pravico.

Najprej je bil storil napako, da je dovolil, da vragajo njegovega sina, kri njegove krv, tuje roke!

»Kar je pa še huje, dobra gospa Berryjeva,« je neusmiljeno nadaljeval Harry, »je ideja, ki ste jo zaperili mojemu sinku v glavo: Lord Blackenfield je ubil mojo mamom! Kdo mu je mogel natvesti takšno bedasto misel?«

»Oh,« se je resnično začudila vrla žena, »o tem ne vem prav ničesar. Pravite, da je Mik pripovedoval takšne neumnosti?«

»Mislim, da veste vi to bolje od mene,« je hladno odgovoril lord Blackenfield, ki ga je počasnost mamke Berryjeve se posebno dražila. »Kdo je govoril takšne reči pred mojim sinom?«

Te misli sploh ni mogel prenesti. Poklical je Mrs. Berryjevo, da bi jo natanko povprašal o vsem, kar se je dotele zgodilo.

Razgovor je bil nenavadno živahn, kajti mladi oče je postal nenadno zelo občutljiv in živčen.

»Kaj je s psem, ki ga je bil Melhijor ustrelil?« je vprašal nekako nestrprno.

»Oh, bil je že star, Fly,« je ravnodušno odgovorila vrla ženska.

In hoteč opravičiti čuvaja, je pristavila:

»Pes je oglušel in ni hotel več ubogati. Na lastno pest je gonil divjačino in da bi tako samo kvaril lov. Melhijor je misil, da bo storil prav, če ga ustreli.«

»Prav, prav,« jo je prekinil Harry nejevoljno. »Ne vprašujem zaradi psa, pač pa zato, ker je Melhijor žival ustrelil pred Mihaelom! Tega vendar ne bi smel storiti. Otrok je še premajhen, da bi gledal tako grozne reči! Ali me razumete, gospa Berryjeva?«

»Jaz sem pa narobe mislila, da vam bo to všeč, kajti takšen storitor bi otroka samo utrdil...«

V 24 URAH

barva, plisuta in kemično čisti obleke, klobuke itd. Skrbi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga in lika domače perilo Parno čisti posteljno perje in pub tovarna JOS. REICH LJUBLJANA

Jezen lesk je sprejetel temne Harryeve oči. Spomnil se je, da gospa Berryjeva ni ravnala drugače, kakor ji je bil naročil. Vendar si ni hotel priznati, da je krivda tudi na njegovi strani in je trmasto dejal:

»Bodi kakor koli! Čuvaj ni ravnal pravilno!«

Gospa Berryjeva ni nič odgovorila. Njena starja glava ni mogla razumeti sprememb v mladem gospodaru, niti njegove nenađadne razdražljivosti in živčnosti.

»Kar je pa še huje, dobra gospa Berryjeva,« je neusmiljeno nadaljeval Harry, »je ideja, ki ste jo zaperili mojemu sinku v glavo: Lord Blackenfield je ubil mojo mamom! Kdo mu je mogel natvesti takšno bedasto misel?«

»Oh,« se je resnično začudila vrla žena, »o tem ne vem prav ničesar. Pravite, da je Mik pripovedoval takšne neumnosti?«

»Mislim, da veste vi to bolje od mene,« je hladno odgovoril lord Blackenfield, ki ga je počasnost mamke Berryjeve se posebno dražila. »Kdo je govoril takšne reči pred mojim sinom?«

»Vidiš, po petih letih se vrneš, pa najdeš same nove obrazce!«

Dolenec pogleda po gostih za mizami in odvrne:

»Vid ti pesa. Meni se zde vse obrazci dosti vec ko pet let stari.«

Moški

»Pomisl, včeraj mi je dejal, da bi sel zame na konec sveta. Za danes sva imela zmenek, čakala sem ga poleure, pa ga ni bilo!«

»Mogoče je pa že startal?«

Zamenca izključena

»Poslušaj, tvoja nevesta in njeni sestri sta si pa tako podobni, da ju gotovo prav težko razločis in se lahko zmotis!«

»O ne, če se zmotim, dobim vselej zaušnico.«

Dobri, stari časi

»Dandanes imate mladi moški vse prevelik strah pred svetim zakonom. V mojih mladih letih je bilo druge. Tedaj pred poroko sploh noben moški ni poznal besede strah!«

Mučno vprašanje

»Ko sem bila še tako majhna ko ti nisem nikdar lagala.«

»Kdaj si pa potem začela, teta?«

»Oh, nihče!... To ni mogoče!«

»In vendar je mogoče... Zakaj ste mu dejali, da je lady Blackenfieldova mrtva? Jaz sam nikoli ne trdim, da ne živi več!... Govorite zdaj... Razložite mi vse to!... Kaj veste o usodi lady Blackenfieldove?«

»Nič, prav nič, verjemite mi, lord Blackenfield,« je prestrašeno hieta zatrjeval ženica, nevajena takšnega zasljevanja.

»Ali ste izvedeli o njem kaj noge?«

»Ničesar!«

»Kaj ste slišali govoriti o njej?«

»Niti besedice!«

»Res ne?«

»Ne! Ne!«

»Kako naj torej razumem, da pripoveduje mall o svoji materi, da je umrla?«

»Tudi jaz ne razumem tega, je potrdila gospa Berryjeva, majajoč z glavo, da se ji je tresel debeli podbradek.

»In vendar je te besede tako vztrajno ponavljaj, kakor bi mu jih bil kdo nalašč vtipnil v spomin,« je vztrajal lord Blackenfield. Vrla ženica je bila vsa iz sebe.

13. učna ura

Ponavljanje

Repetitio est mater studiorum, so rekli stari Latinci, predniki Italijanov. Ponavljanje je mati učenja. Če bi stavek dobesedno prevedli v italijsčino, bi rekli: *la ripetizione è la madre di studio* (la ripeticione è la madre di studio).

Današnja ura naj bo posvečena ponavljanju. Prvič zato, ker smo si v zadnjih učnih urah nabrali toliko znanja, da ga bo temu ali onemu težko ohraniti v spominu, če mu ne damo priložnosti, da ga spravi v nekakšen sistem. Drugič pa zato, ker je dvanajst že takšna okroglina in simbolna številka, da ne kaže iti meni nič tebi nič preko nje; in tretjič — iz podobnega formalnega vzroka — da praznovernim olajšamo prehod v 14. učno uro.

Cesa smo se naučili v dosedanjih 12 učnih urah našega italijanskega tečaja? Oglejmo si snov sistematsko.

I. Izgovarjava

Pri učenju slehernega jezika je osnova pravilna izgovarjava. Če hočeš tujca razumeti in če naj on tebe razume — in to je posebno važno danes, ko je medsebojno razumevanje postalo bolj ko kdaj koli glavnog pogoja za znosnost javnega in zasebnega življenja — moraš v prvi vrsti vedeti, po kakšnih zakonih se ravna govorjeni jezik; ključ za razumevanje pisane in tiskane besede pa dà šele slovnika.

Italijančina je v enem pogledu slovenščini bližja, kakor kateri koli drugi kulturni jezik, izvzemši nemščino: razlika med pisanim in govorjenim jezikom je tako majhna, da se je Slovenec nauči brez posebnega truda. V primeri z nemščino ima pa italijančina veliko prednost blagoglasnosti in lahke izgovorljivosti besed, tako da tudi v tem pogledu nje učenje ne povzroča našemu človeku velikih težav.

Edina resna težkoča je besedišče: kot romanski jezik, potomec stare latinščine, se italijančina bistveno razlikuje od vseh slovenskih jezikov in seveda tudi od slovenščine. Besed se je torej treba na pamet učiti, dokler ne postanejo naša duševna last; druge pomoči tu ni. Dragocen pripomoček je sicer znanje latinščine (ali francoščine); uvodni stavek današnje lekcije vam je to nazorno dokazal. Toda število Slovencev, ki obvladujejo enega izmed teh dveh jezikov ali celo oba, je sorazmerno tako majhno, da ga pri našem tečaju ne moremo stalno upoštrevati, če nočemo prikrajšati širokoga kroga učencev, ki premrejo zgoj ljudskošolsko ali strokovno srednješolsko izobrazbo.

Pravila italijanske izgovarjave se določajo zgostiti v tehle 9 temeljnih stavkov:

1. **Samoglasniki in dvoglasniki:** enaka ali podobna izgovarjava kakor v slovenščini.

2. **Soglasniki:** enaka izgovarjava kakor v slovenščini.

3. **Soglasniki c, g, sc:** izgovarjava odvisna od črke za njimi.

4. **Soglasnik s:** izgovarjava odvisna od črke pred njim in črke za njim.

5. **Soglasnik z:** drugačna izgovarjava kakor v slovenščini.

6. **Soglasniški skupini gl in gn:** topljeni l in n (lj, nj).

7. **Podvojeni soglasniki:** v slovenščini neznani.

8. **Soglasniki j, k, w, x, y:** samo v tujkah.

9. **Naglas italijanskih besed:**

ITALIJANŠČINA ZA SLOVENCE ▼ BESEDI IN SLIKI

1. Italijanski samoglasniki a, i, u se izgovore približno tako kakor iste črke v slovenščini, kadar jih jasno izgovorimo; dar, mir, rum — passo, primo, lungo. Le dvoglasniški in u v besedah, kakor so n. pr. pianta, quadro, guanto, se izgovorita napol soglasniško. — Samoglasnica e in o sta lahko ozka ali pa široka, prav tako kakor v slovenščini: streč — meno (manj); Véra (ime) — Méno (meno, reka Maina v Nemčiji); Sora (reka) — sono (sem); oče — oggi (iddzi, danes).

2. Vsi italijanski soglasniki razen c, g, h, q, s, z se izgovore enako kakor v slovenščini, h je v italijančini nem ali pa služi za označbo drugih glasov, q se izgovori k^u, t. j. k + plusglasni u, kakor smo ga omenili med samoglasniki (prim. ljubljanski ku).

3. c se pred a, o, u, pred soglasniki in na koncu besed izgovori k; v enačkih okoliščinah se g izgovori g. Pred e in i se c izgovori č, g pa dž. Če naj c in g tudi tedaj, kadar bi se po gornjem izgovoril k odn. g, izgovorita č odn. dž, vrinemo i; podobno vrinemo h, kadar naj se c in g tudi pred e in i izgovorita k odn. g. Za slovenski š ima Italijan znak sce (še) in sci (ši); Ša, Šo, Šu izraža Italijan s sci, scio, sci. Pred soglasniki italijančina ne pozna glasu š; škaf, šleva, švigati so zato za Italijana neizgovorljive besede, prav tako n. pr. tudi ljubljanska minestra (pravilno minestra), sc pred a, o, u in pred soglasniki = sk.

4. s se v začetku besed, kadar mu sledi samoglasnik ali i, p, q, t, izgovori s, drugače pa z. Med dvema samoglasnikoma se s na splošno izgovori z; izjeme — zahteva jih toskanska, t. j. tisto narečje, ki daje pravec književni italijančini — si je treba pač zapomniti. (V pomirjenje naj vam povemo, da Italijani v mnogih pokrajinh tudi v teh izjemah izgovarjajo s kakor z; zato bomo v takšnih primerih navedli v bodoče obe izgovarjavi. To prakso smo uvedli tudi v slovarčku, ki smo ga dodali včeraj izšemu ponatisu prvih 12 učnih ur.) Brez pogojno se pa mora s tudi med dvema samoglasnikoma izgovoriti s, kadar je beseda sestavljena in je drugi del sestavljenke, začenjačoč se z s, možen kot samostojna beseda, n. pr. campo (izg. kamposanto; sestavljeno iz campo + santo).

5. z se po pravilu izgovarja c; besede z izgovarjavo dz si je treba zapomniti kot izjeme.

6. gl pred i je li; pred -a, -o, -u je gli; -gli na koncu besed je lji, če pa sledi soglasnik, je gl. — gn je nj.

7. Podvojeni soglasniki se izgovore zategnjeno, samoglasnik pred njimi pa krajše kakor sicer. Ušesa povedo tuveč kakor pisano navodilo.

8. Črke j, k, w, y rabi italijančina samo v tujkah, le x tudi v sestavljenkah z ex... (bivši). j in k se izgovorita kakor v slovenščini, izgovarjava x, w in y je pa takšna, kakor smo je Slovenci vajeni v tujkah, t. j. ks, v in j odn. l.

9. Pet do šest sedmin italijanskih besed je naglašenih na predzadnjem zlogu.

V gornjih devetih točkah je zgoščen ves nauk o izgovarjavi italijan-

skega jezika. V podrobnosti se seveda tu ne moremo spuščati; če je pa komu izmed vas še zmerom kaj nejasno, vam priporočamo, da si še enkrat ogledate tista poglavja, v katerih smo prizadeto snov podrobnejne obdelali. Za orientacijo vam bo dobro služilo abecedno kazalo pravil, izjem itd., ki smo ga priredili za pravkar izšli ponatis prvih 12 učnih ur. (Ponatisu je razen abecednega kazala dodan tudi slovarček vseh besed, ki ste jih doslej srečali pri učenju italijančine. Ponatis dobite v trafikah ali pa v naši upravi, Miklošičeva 14/III, za 2 din.)

II. Slovница

Rekli smo, da boš razumel tujca in on tebe, če veš, po katerih zakonih se ravna govorjeni jezik, da pa dá ključ za razumevanje tiskane besede šele slovnika.

Toda v zmoti bi bil, kdor bi iz tega sklepal, da je za govorjeno besedo slovniško znanje odveč. Brez obvladovanja slovnice se boš s tuj-

cem sporazumel samo tedaj, če znaš določene stavke na pamet zdrdrati, in samo toliko, kolikor takšnih stavkov znaš. Po slovnici, vsaj po njeneh osnovnih zakonih, se ravna v razgovoru celo nešolan delavec ali kmet, razlika med njim in teboj je samo v tem, da se on teh zakonov poslužuje podzavestno, ti pa zavestno. Kogar je že mati v otroških letih naučila govorjenja, mu je v preprostem pomenku slovniško odveč; kdor se hoče v zrelih letih naučiti tujega jezika, mu pa slovniška ne samo ni v bremu, ampak mu je celo v neobhodno potrebno pomoč.

Zato brez slovnice ni pravega jezikovnega znanja. Kdor trdi, da zna brez nje naučiti kateri koli jezik, varja druge in sebe. Le tole je važno za uspešen pouk: s slovniško je treba prav gospodariti kakor pri kuhinji s soljo: zmeren obrrok jed osladiti, prevelik pa prisklji.

Po tem načelu se skušamo tudi mi ravnat v našem italijanskem tečaju.

Zato bo kdo rekel, da naše znanje le počasi napreduje. Mogoče; toda iz lastne izkušnje vemo, da se znanje tem trdnejše zasidra v spomin, čim manj je v njem suhoperar učenosti.

Klub tej dozdevni počasnosti smo si v teh šestih tednih nabrali že kar lepo zalogo slovniškega znanja. Kaj te znamo? Spet lahko zgostimo obdelano snov v devet točk:

1. **Samostalnik:** moški ima zvečine končnico -o, ženski pa a; na -e so nekateri moškega, drugi ženskega spola (te oboje si je pač treba posebej zapomniti, prav tako tudi moške na -a in ženske na -o). Le prav malo samostalnikov obeh spolov se končuje na -i, -ie, -u ali pa na soglasnik. — Srednjega spola italijančina ne pozna.

2. **Pridevnik** ima moško končnico -o, žensko pa -a; na -e končajoči se pridevni imajo isto obliko za oba spola. Pridevnik stoji v italijančini zvečine za svojim samostalnikom; dve doslej znani nam izjemi sta bello in buono.

3. **Spolnik** je tista besedna vrsta, ki je književna slovenščina nič več ne pozna, pač pa se je ohranil še v živi govorici (gl. 10. učno uro, točka 44 prip.). Italijanski dolocni spolnik ima za moški spol oblike il, lo, l — s kakršno črko se pač začne sledenje beseda: ženska dolocna spolnika sta la in l'. Množinske oblike: i, gli, gl' (za moški spol) in le, l' (za ženski spol). Nedolocni spolnik ima samo ednino: un, uno (moški) in una, un (ženski).

4. **Množina:** ženski samostalniki in pridevni na -a imajo množinsko končnico -e, vsi drugi pa -i. Neizpremenjeno, t. j. ednini enako množino imajo vse enozložne, vse na zadnjem zlogu naglašene večzložne besede in besede na -i, -ie ali na soglasnik. Posebna pravila veljajo za besede na -co, -go, -cio, -gio, -glia, -io; o njih se nismo razpravljali. — Množinski ženski spolnik (le) se samo pred e, moški (gli) pa samo pred i apostrofira (l', gl').

5. **Sklanjatev** izraža Italijan s predlogom di (2. sklon) in a (3. sklon). Sklanjatvenih obrazil italijančina ne pozna; samostalnik, pridevnik, zamek in števnik — t. j. tiste besedne vrste, ki se morejo sklanjati — ostanejo nezadet v sklanjavitvi neizpremenjene. Nekateri predlogi se z določnim spolnikom spoje v nove, blagoglasnejše besedne tvorbe (tabela v 11. učni ur).

6. **Glagol** ima v nedolocniku končnico -re, po samoglasniku pred njim pa delimo v spregatve: 1. na -are, 2. na -ere, 3. na -ie, 4. na -ire, 5. na -o, 6. na -ete, 7. na -ite. V 1. spregatvi ima 3. oseba ednine končuje na -o, 2. na -i, 1. oseba množine pa na -iamo. V 1. spregatvi se 3. oseba sedanjske ednine končuje na -a, v vseh ostalih treh pa na -e. V 1. spregatvi se 2. oseba sedanjske množine končuje na -ate, v 2. in 3. spregatvi na -ete, v 4. pa na -ite. V 1. spregatvi ima 3. oseba sedanjske množine končnico -ano, v vseh ostalih treh pa -ono. Vse osebe ednine in 3. oseba množine imajo v sedanjsku vseh štirih spregatv naglas na osnovi (deblu, koren), 1. in 2. oseba množine pa na končnici. — Glagoli

7. **Salone moda per signore** (modni salon za gospo). Ne vem, ali zdaj gozdovične ne bodo imele dostopa vanj, ali naj pa te signore kar prosto prevedem v »dame«?

Utrjena sem že. Pri takšnih priložnostih prav pride Caffè-ristorante (caffè-ristorante; kavarna in restavracija). Pri črni kavi zaključujem svojo praktično uro italijančine. Kar domišljujem si, toliko novih izrazov že znam! Težavnejše si bom zapisala v zapisnico, da mi ne bodo ušli iz spomina:

orefice (oréfie) zlatar
officina elettro-mecanica (officina éléctro-mécanique) elektromehanična delavnica
colori e vernici (kolori evverniči) barve in firneži (laki)
aperto dalle... (aperto dalle...) odprt od...
penne stilografiche (penne stilográficas) nalivna peresa
bonca ipotecaria di stato (banka ipotekář) državna hipotekarna banka rivendita tabacchi (rivendita tabákk) prodaja tobaka (= trafička)
cereria (cereri-a) svečarna tappezziere (tappicierie) tapetnik calzolaio di moda (kalcolajo, móda) modni čevljari
sarto di moda modni krojač tintoria, raffineria chimica (tintori-a, raffineria a kimíka) barvana, kemična čistilnica antiquario (antiquário) starinar carbone, legna (karbone, lenja) prenog, drva
Saška

14. učna ura

Italijančina — mimogrede

Če hodiš po Ljubljani odprtih oči, se hitro naučiš nekaj novih besed

(komestibili koloniali; dobesedno: kolonjske jestvine, t. j. špercerija).

Nežni spol si je gotovo že zapomnil, da pravimo frizerju parrucchieri (parrukjére), moški pa poznajo brivca pod imenom barbiere (barbjére).

Salone della modista (modistovski salon) in cappellai (kappellaj; klobučar) sta razstavila nove klobuke. Cuòno, toda po modelih sedeče, nosijo ženske poleti rajši klobučevinaste klobuke, moški pa slammike.

Duh po jasminu me začregeta v nos. Kje pa sem? Na vratih berem Fiorajo (fjorajo; cvetličar). Blagorljudem, ki lahko prežive vse življenja.

Včasih je dobro, če je človek nekoliko lahkomisilen in hkrati praktičen. Posebno tedaj, ko sonce in je zgodno greje; takrat ti prav nič ne diši, da bi sedel v sobi in ponavljaj nepravilne glagole. Hajdi na cesto, tam boš videl in slišal dosti italijančine; če boš hodil odprtih oči in odprtih ušes, si boš utegnil tudi kaj zapomnil.

Opažil boš, da so pri ljudeh zdaj posebno v česteh panetteria (panetteri-a; pekarna), negozio di galanteria; trgovina z galanterijo), macelleria (macelleri-a; mesarija) in commestibili coloniali

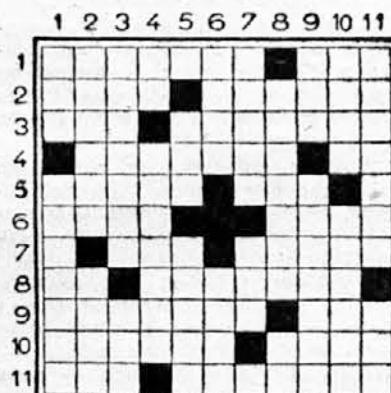
nje med cvetlicami. Jaz pa moram dalje, tja, kjer piše Drogheria (drogeri-a), cosmetica moderna per la cura della pelle e dei capelli (kozmetika, moderna, pélle, kapelli); moderna kozmetika za nego polti in las).

V zavojku, ki mi ga zavija prodajalka, so crema alla camomilla (kréma, kamomilla; kamilična krema), acqua di Colonia (akuja, kolónja; kolonjska voda), vaselina (vazelina) in vaselina borica (borika; navadni in bor: vazelina), glicerina (glicérina; glicerin) in brillantina (brillantina; briłantina).

Tako, zdaj imam pa nekaj časa, da si ogledam izložbe. Tale orologio (orolodžo; urar) ima pa res lepe orologi (orolodži; ure). Ob pogledu na napis Prezzi fissi (prečki fissi; stalne cene), se pa nehote spomnim stavka iz učne knjige: Io non ho denari. (Nimam denarja.) Da, to je žalostna zadeva, če imaš ž

* UGANKE

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. Največji dramatik vseh časov (1564–1616; fonetično); čutilo. 2. Ime srbskih kraljev; pribor, tudi športni izraz. 3. Vsakdo si ga želi; privezati. 4. Umetnost; ploščinska mera. 5. Največji italijanski

PREMIKALNICA

P O T O M E C
K A L O D O N T
E L D O R A D O
K O L I N E
Z V E N E N E J E
S A M O V A R

Besede tako vodoravno premikaj, da dobis navpično imena treh italijanskih mest.

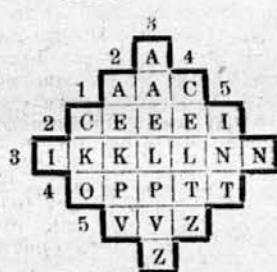
UGIBANJE STAROSTI

Oče ima dva sinova, od katerih je eden štiri leta starejši kot drugi. Čež dve leti bo oče dvakrat starejši kot oba sinova skupaj; pred šestimi leti pa je bil šestkrat toliko star kot oba otroka skupaj.

Koliko let so imeli tedaj vsi trije in koliko jih imajo zdaj?

*

ČAROBEN LIK

1. Filmski igralec ali konec šahovske igre.
2. Uradno vabilo.
3. Del roke ali ure.
4. Moško ime.
5. Krajevni pristov.

*

ZAPLETENO SORODSTVENO VPRASANJE

S kakšnimi sorodstvenimi razmerji je možno, da je nek deček hkrat stric in nečak drugega dečka? Protizakonita razmerja pri rešitvi seveda ne pridejo v poštov.

O BILIJONU

Ze večkrat smo brali, da značajo vojni izdatki nekaterih velesil stotine, da celo do tisoč milijard dinarjev; temu številu pravimo tudi billion. Ali bi sploh prešeli toliko dinarjev v svojem življenju, če bi vsako sekundo po tri dinarske kovance odšeli? Ali bi ne bilo to mnogo, mnogo več let kot jih more en sam človek preživeti?

STEVILOVNIK

a)	1	2	3	4	5	6
b)	6	3	4	7	8	6
c)	4	9	10	7	8	1
d)	7	9	11	8	12	6
e)	13	5	11	8	14	9
f)	2	5	13	3	15	9

- a) hišna golazen, b) kokošji dvor, c) goldinar, č) natis, d) kol, glava, e) koristna rastlina.

Diagonalo: kraj blizu Dobrove.

SKRIVALNICA

Slučaj, sinteza, krema, gosenica, Emona, Kreta, golazen, Vidin, Litija.

Iz vsake besede vzemi po tri zaporedne črke in dobil boš pregorov.

pesnik (1265–1321; La divina commedia); iz (nemško); predlog. 6. Srež, ivje; mornar (nemško). 7. Rimski znak za 500; glej!; vznemirjeni. 8. Števnik; grški govornik in Sokratov učenec (436–338). 9. Kdor se ravna po stvarnih razmerah; ustanovitelj velikega peržanskega kraljestva (559 do 529). 10. Razna društva jih volijo; pristanišče ob Jadranu. 11. Kradljivec; kdor ustvarja umetnine. Navpično: 1. Šumenje; francoski pisatelj in filozof (1713–84). 2. Glavno mesto sovjetske Armenije; žensko ime. 3. Povrtinja; opat (nemško). 4. Dva sorodna in sosedna soglašniki v abecedi; matematični pojem, ki izraža količine. 5. Soglašnik-ustničnik; roditelj; upoštevanje (3. sklon). 6. Kazalni zajmek; števnik. 7. Ubožna; soglašniki iz besede tobak; medmet. 8. Francoski fizik (1683–1757; plomer); skrajni del kopnega. 9. Kulturna trava (kot jo izgovarjam); Arabec. 10. Pletenica; grški in rimski vek. 11. Če starše izgubi; potočna žival.

ENACBA

$$(a-b)+(c-d)+(e-f)+(g-h)+\\+(i-j)+(k-l)=x.$$

a = sklenitev zakona,
b = ud telesa,
c = oblika tal,
d = okence,
e = gradivo,
f = glas,
g = izbiranje,
h = cerkvena dajatev,
i = Bakhov spremljevalec,
j = proga,
k = del polja,
l = poljska cvetica.
x = Cankarjevo proroško delo.

PIRAMIDA

A
A A
A O O
O O O O
O P P P P
P P R R R R
R R R R T T T

1. predlog.
2. grška črka,
3. plen,
4. znojnica,
5. čreda,
6. poročilo (tujka),
7. o kresu ima ta rastlina čudovito moč.

STOPNICE

1. D a — — — —
2. — d a — — — —
3. — — d a — — —
4. — — — d a — — —
5. — — — — d a — —
6. — — — — — d a —

1. oddaljenost,
2. predanost,
3. podložnik,
4. odsvojitev,
5. ob polovici dneva,
6. plačilo.

DOPOLNILNICA

A S P U S K E O N O D
I I I I I I I I I I
A D T A A D O A C E R

Po sredi čitaš ime največjega otoka na svetu.

Rešitve ugank iz prešnje številke

Križanka (velika), vodoravno po vrsti: 1. starčina; 2. morje, Onega; 3. od dvoj. pek; 4. nad, ubad, no; 5. trapez, isti; 6. e, mi, o, mi, d; 7. rjav, rjurjet; 8. oa, olje, oen; 9. sss, aera, DC; 10. alias, astra; 11. inkognito.

Križanka (mala), vodoravno po vrsti: 1. so, Kakanj; 2. Oto, polaj; 3. krstrov; 4. rotunda, k; 5. ak, Leo, sa; 6. t, Rjavina; 7. Ema, Anam; 8. krava, aga; 9. sonata, ar.

Zvezda: Amerika, papagaj, kravata, Astarta, Brabant, samuraj, Amalija.

Skupen dopust: Dvoje je možno: 1. da prvi potnik preživi skupaj prvi dan dopusta na drugi dan dopusta druga potnika; 2. da se oba dneva dopusta obeh potnikov krijeti in 3. da preživi prvi potnik drugi dan dopusta na prvi dan dopusta svojega tovariša. Prvi primer je najugodnejši. Enačba bi se glasila (dá se pa tudi brez nje zračunati): $23 \times 1 - 16 \times 9$. Na 160. dan letu bosta oba potnika najprej preživila en dan dopusta skupno.

Zica okrog ekvatorja: Na prvi pogled bi se zdele, da bi se moralna žica podaljšati za več tisoč metrov. V resnicici bi se podaljšala samo za okrog 63 cm. Presenetljivo! Enačba bi se glasila: $d = 2\pi(r+10) - 2\pi r = 20\pi$. Ali z besedami: podaljšek (d) je za 10 cm zvečani ravnik (= obseg zemlje, kroglo) manj dejanski ravnik.

ROBINZON na samotnem otoku

št. 26. Naposled topel založaj!

Nekakšen vesel strah mu je šinil v kosti, zdaj je dobil, kar je bil tako dolgo pogrešal: ogenj! Kot božji dar ga je dobil iz neba; hitro je nabral nekaj suhega dračja, potegnil gorečo vejo iz goreče-

ga drevesa in zanetil ogenj. Potem se je pa hitro spravil na gašenje gorečega drevesa, kajti vse predobro je vedel, da je ogenj samo tedaj priatelj človeka, če človek budno in strogo pazi nanj.

Zdaj je naposled lahko spekel meso lame, namesto da bi ga, kakor doslej, pojedel presnega in nasoljenega. Izvrstni vonj in dolgo pogrešani okus slastne pečenke sta ga spravila v dobro voljo.

št. 27. Ognjišče

Zdaj je Robinzon naposled imel ogenj in zdaj mu ni kazalo drugega, kakor da ta božji dar skrbno čuva, da mu ne bo posel in da mu bo v korist in ne v škodo. V volini je neka skalna molela neko-

liko naprej... ...in tedaj se je ob pogledu nanjo spomnil, da bi lahko podnjo na redil pravo, pravcato ognjišče. Tukaj bo ogenj varen pred dežjem in viharjem. Vneto se je torej spra-

vil na delo. Prav v bližini je nekoč bil videl debelo plast ilovice. Tako je stekel na tisti prostor in izrezal nekaj lepih opek in jih položil na sonce sušiti.

št. 28. Človeku ni dobro samemu biti

Ko je Robinzon tako dobro izobiloval opeko, je odšel domov in izvrstnim tekom pospravljal pečenko, ki mu je bila ostala od prejšnje južine. Tedaj so ga pa na lepem obsele žalostne misli. Cutil je težko breme te popolne samote...

Saj si ni želel ravno prijatelja, toda vsaj kakšnega psa bi rad imel... ali pa vsaj mucko, če že ne česa več! Tedaj je pa nenadno zagledal pajka, kako si je v nekem vogalu njegove dupline spletal mrežo.

Tako je bilo tukaj vsaj eno živo bitje, ki se je zanj mogel zanimati. Vse vnovič in vnovič je sedel pred mrežo in opazoval zanj čudno početje te male živalce. Kmalu se je spriznjil s pajkom. Lovil je muhe in mu jih metal v mrežo.

št. 29. Izvrstna želvinja pečenka

Ko je Robinzon lepega dne spet stikal po peščini in iskal školjke. Je naletel na veliko želvo. Ujel jo je in jo položil na hrbet, da mu ne bi mogla pobegniti.

Potem jo je odvlekel domov, ji

razbil s svojo kamnitno sekiro oklep in ubil žival. In tako je spet imel na prebiteit hrane za nekaj dni.

Pečeno želvinjo meso se more košati z najslajšo pečenko piščancem!

Kako naj ga pa shrani, če

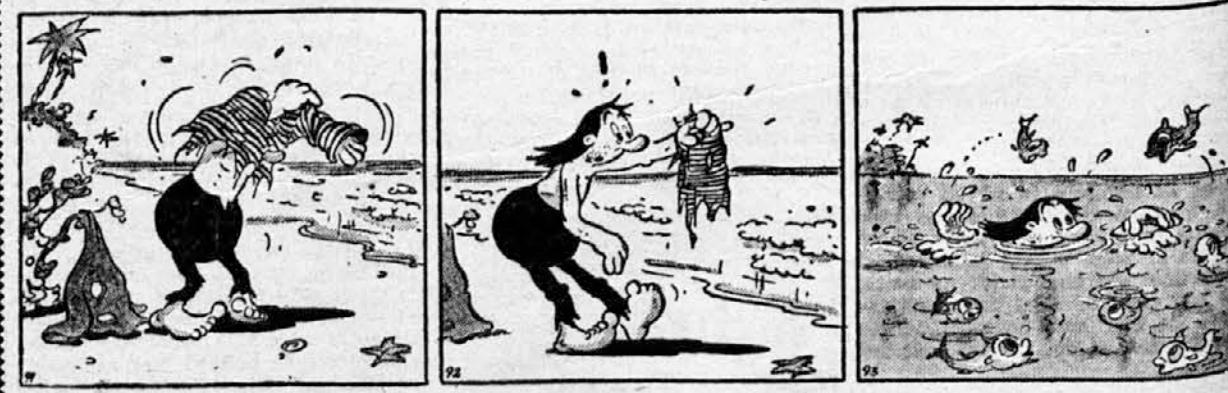
ga ne more takoj pojesti?

Mar ne more porabiti hrbitnega

oklepa želve za lonec? Rečeno, storieno. Polil je meso z morsko vodo, upajoč, da bo ostalo tako

dalj časa sveže.

št. 30. Prekrasna kopej

Doslej Robinzon ni kaj dosti misil na to, da se je bil umazal. Zdaj mu je pa postajalo to nadležno.

Ko je bil slekel svojo edino srajco, da bi jo opral, je spoznal, da

ne bo več dolgo zdržala. Zato jo je opral zelo previdno, in kajpak brez mila.

Ko se je naposled v topli, čisti vodi okopal, je zagledal, koliko iz-

vrstnih rib plava ob obrežju in se je odločil, da se bo odslej posvečal tudi ribolovu.

Dalje prihodnjie

= ŠPORTNI TEDNIK =

Domače prvenstvo in pokalno tekmovanje. - Italijanski nogomet. - Pred finalom v nemškem državnem prvenstvu. - Zastopniki slovenskih športnikov pri Visokem Komisarju

Ta nedelja je bila v športu zelo razgibana. Ne samo pri nas. Kljub besneju vojne vihre se mladina po vsem svetu zbira vsako nedeljo na športnih boriščih in v športnih borbah manifestira svojo voljo do življenja, do uveljavljanja svoje moči in svojih spremnosti. S tem daje svoj prispevek k optimističnemu gledanju na ta božji svet, ki bo v dogledui bodočnosti, morda še prej ko se nademo, brez sedanje čemerosti, brez razkranja živev in vseh neštetičnih nevšečnosti, ki so nam ta trenutek usojene. Kako bo spet lepo, ko se bomo mogli posvetili samo velikim športnim problemom... ali bo zmagal ta ali oni... katero moštvo bo boljše in srečnejše... katera reprezentanca zmagovala... Še bo nekaj tudi teh in takih časov.

Doma smo imeli na sporednu poleg dosedanjih pokalnih borb še nadaljevanje prvenstvenega tekmovanja podmladka. Jeni so najmlajši nogo nešči zaključili prvi del tekmovanja, in ker so v svoji razdelitvi na prvi in drugi razred, omejeni na samo Ljubljano, ostali po vseh dogodkih zadnjih tednov in mesecov neokrnjeni, so mogli neovirano nadaljevati, kjer so jenih nehali.

V prvem razredu so juniorji Ljubljane tokrat počivali, dve tekmi ostalih štirih moštva nista v položaj prinesli nobene spremembe. Svoboda in lađan sta podelila točki z 0–0 in sta ostala na koncu tablice. Hermes je Slavijo premagal 1–0 in se ločil od ne na svojem drugem mestu. Do belo-zelenih pa mu je bilo predaleč:

Ljubljana	4	4	0	0	21	0	8
Hermes	5	3	0	2	9	6	6
Slavija	5	2	0	3	7	12	4
Jadran	5	1	1	3	3	9	3
Svoboda	5	1	1	3	4	17	3

Bolj burno je bilo v drugem razredu. Rezultata sta bila: Moste—Mladika 1–1, Korotan—Hermes 1–6. Zadnji je prvenstvo odščipnil važno točko in se postavil s poslednjega na predzadnjem mestu. Drobž s Poljan je Rakovničane dobro odpravil in se namestil na drugo mesto pred grafičarje. Korotancem je tako ostalo za ta čas poslednje mesto:

Mladika	5	3	1	1	13	:	7	7
Mars	5	3	0	2	15	:	11	6
Grafičarji	4	3	0	1	8	:	6	6
Moste	5	1	1	3	4	:	7	3
Korotan	5	1	0	4	7	:	15	2

Grafičarji je tokrat bila brez protivnika. Prihodnjo nedeljo bosta spet po dve tekmi v razredu na sporednu.

Prvi del četrtnice finala v pokalnem tekmovanju je dalo dva rezultata, ki zagotavljata zmagovalcem udeležbo v polfinalu, dva rezultata pa nudita še vsem štirim udeležencem možnosti do nadaljnjeva koraka. Presenečenje dneva je bilo vsekakor srečanje med Maršom in Mostami 2–2. V povratni tekmi na moščanskem terenu bodo moralni favoriti pač dati nekoliko več od sebe, če imajo ambicije za udeležbo v polfinalu. Slavija so s 3–4 klonili na »svojem« ali po svoje izbranem igrišču Grafičarji in imajo sicer še nekaj nad, več pa tudi ne. Siškarji so nametali Svobodačem 7–0 v mrežo in se že kвалиficirali kot bodoči protivniki Slaviji ali Grafičarji. Isto velja za belo-zeleni, ki so s 5–1 proti Korotancem sicer malo slavno zmagali, vendar so se že postavili v polfinalne proti Marsu ali Mostam.

Prihodnjo nedeljo igrajo isti pari na igriščih po izbiro Most, Ljubljane, Svobode, Grafičarji.

Na Stadionu je lahkoatletski narančaj otvoril svojo sezono. Prireditve niz razen Koširjeve znamke na 2.000 metrov 5:42,4 (za šest sekund boljše od njegovega jugoslovanskega rekorda) dala posebnih rezultatov. V lahki atletiki smo se na začetku sezone in ničuda, da prireditve še ne morejo dati vrhunskih rezultatov.

V finale za Coppa Italia se je poleg Venezije plasirala Roma. Po nedeljski neodločeni 1–1 proti Turinu je bila potrebna ponovitev tekme, tokrat v Rimu. Igrali so 5. t. m. in je bil rezultat 1–0 za Romo.

Gledje finala so se le zmenili za dvojno tekmo. No, tudi brez takega dogovora bi bila potrebna ponovna tekma ker je ostal rezultat v Rimu s 3–3 (polčas 3–1 za Rimljane) neodločen. Mnogo je znanih, da bo romalo letos pokalno prvenstvo v mestu na Lagunah.

V drugi ligi so borbe dozorele do razjasnitve položaja. Nedeljski rezultati so bili: Modena—Siena 3–1, Pro Vereelli—Brescia 0–4, Alessandria—Padova 3–2, Verona—Spezia 2–2, Udine—Lucchese 1–0. V prvo ligo

KRAJEVNA VREMENSKA NAPOVED

OSNOVNI ZAKONI NAŠEGA OZRAČJA

Napisal prof. Marjan Čadež

2. nadaljevanje

Iz gornjega razmotrivanja spoznamo, da skuša postati ozračje radi turbulencij in v športnih borbah manifestira svojo voljo do življenja, do uveljavljanja svoje moči in svojih spremnosti. S tem daje svoj prispevek k optimističnemu gledanju na ta božji svet, ki bo v dogledui bodočnosti, morda še prej ko se nademo, brez sedanje čemerosti, brez razkranja živev in vseh neštetičnih nevšečnosti, ki so nam ta trenutek usojene. Kako bo spet lepo, ko se bomo mogli posvetili samo velikim športnim problemom... ali bo zmagal ta ali oni... katero moštvo bo boljše in srečnejše... katera reprezentanca zmagovala... Še bo nekaj tudi teh in takih časov.

Doma smo imeli na sporednu poleg dosedanjih pokalnih borb še nadaljevanje prvenstvenega tekmovanja podmladka. Jeni so najmlajši nogo nešči zaključili prvi del tekmovanja, in ker so v svoji razdelitvi na prvi in drugi razred, omejeni na samo Ljubljano, ostali po vseh dogodkih zadnjih tednov in mesecov neokrnjeni, so mogli neovirano nadaljevati, kjer so jenih nehali.

V prvem razredu so juniorji Ljubljane tokrat počivali, dve tekmi ostalih štirih moštva nista v položaj prinesli nobene spremembe. Svoboda in lađan sta podelila točki z 0–0 in sta ostala na koncu tablice. Hermes je Slavijo premagal 1–0 in se ločil od ne na svojem drugem mestu. Do belo-zelenih pa mu je bilo predaleč:

Iz opazovanj vemo, da imajo nevihte svoj sedež v oblakih posebne vrste, v oblakih kepastih oblik, ki so omejeni na spodnji strani z vodoravno podlogo, ob straneh in na vrhu pa z okroglimi glavicami. Ker na podlogo v splošnem ne padajo sončni žarki in so nad njim nagromadene ogromne množine vode, je navadno lemnene svinčene sive barve, dočim se glavice svetlo blišče v soncu. (Sl. 2)

Zanesljivost krajne vremenske napovedi

V zadnjih dveh tednih smo si ogledali malo natančnejše ustroj našega ozračja. Spoznati smo mogli, da vpliva na vreme nešteoto činiteljev in takoj lahko sklepamo, da jih moramo poznati čim več, čim boljše hočemo napovedovati vreme.

Pozneje bomo videli, da so temperaturne razlike, ki nastajajo radi žurenja in sublimacije odnosno kondenzacije med morji in kontinenti, med oblačnimi in javnimi področji, med nižjimi in višjimi geografskimi širinami, takoreč tvorci vremena. Ti vplivi v najširši okolice so vzrok, da je napovedovati vreme često zelo težko in predvideti ga za en dan naprej je v gotovih primerih na osnovi krajevnih podatkov celo nemogoče.

Uporabljeno se vprašamo zato, kaj nam koristi polem dobro poznavanje našega ozračja? Vendar bomo videli, da dosti. Z našim in deloma še s posneje pridobljenim znanjem moremo namreč oceniti skoro poljubno vremensko situacijo in skoro v vseh primerih moremo zato napovedovati vreme vsaj za nekaj ur, a ob kolikaj ugodišnjih prilikah tudi za 1 dan naprej.

Naš namen je sedaj ogledati in razložiti si vreme v posameznih značilnih vremenskih dneh in povsod posebej opozoriti na možnost zanesljive krajne napovedi. Važnejše spozname bomo naznačili z debelejšim tiskom in si jih deloma predstavili s slikami.

Prav tako se vprašamo zato, kaj nam koristi polem dobro poznavanje našega ozračja? Vendar bomo videli, da dosti. Z našim in deloma še s posneje pridobljenim znanjem moremo namreč oceniti skoro poljubno vremensko situacijo in skoro v vseh primerih moremo zato napovedovati vreme vsaj za nekaj ur, a ob kolikaj ugodišnjih prilikah tudi za 1 dan naprej.

Naš namen je sedaj ogledati in razložiti si vreme v posameznih značilnih vremenskih dneh in povsod posebej opozoriti na možnost zanesljive krajne napovedi. Važnejše spozname bomo naznačili z debelejšim tiskom in si jih deloma predstavili s slikami.

gredo torej Liguria, Modena, Brescia. Modena ima še opravka s Spezijo, in če jo premaga, ali pa će doseži vsaj neodločen rezultat, bo sedla na prvo mesto v tablici. Prihodnjo nedeljo bo do sporednu še poslednja srečanja: Lucchese—Reggiana, Udinese—Vicenza, Padova—Pro Vercelli, Spezia—Modena.

Dvanajst moštov podmladka se je plasiralo v finalne borce za prvenstvo juniorjev. Ta moštva so morala zmagati v svojih okrožjih in so borce trajale vse do nedavneg. Anconitana je udeležbo v finalu odpovedala, tako je ostal nj.n protivnik, Pescara, to nedeljo brez tekme in si je brez borce zagotovil udeležbo v drugem kolu.

Udeleženci v finalu za juniorsko državno prvenstvo so (po parih): Padova—C. R. D. A., Tržič 0–0, Pirelli (Milano)—Juventus (Torino) 3–0, Liguria—Bologna 1–3, Fiorentina—Lazio 0–2, Bari—Napoli 0–0; pripisali smo obenem rezultate te nedelje. Prihodnjo nedeljo se igra na igriščih itd.

V tekmovanju za nemško državno prvenstvo so prišli do finala. Plasirala sta se dunajski Rapid in Schalke 0–4,

Kakšno bo jutri vreme

Nevihtno vreme

Dobro nam je znano, da opazujemo nevihte predvsem v topnih letnih časih in da se moremo le redko spominjati grmenja in bliskanja iz zimskih dni. Ta razlika nam seveda takoj pada v oči in utemeljen je na pomislu, da potrebujejo nevihte za svoj razvoj toplo.

jih leg. Zrak se pri dviganju takoj nekaj adiabatično ohlaja (za 1°C na 100 m), postaja torej hladnejši in če se z dviganjem tako močno ohlaja, da se njegova temperatura izenači s temperaturo nove okolice, ne sili več radi vzgona navzgor, temveč samo še radi prisika spodnjega že toplega navzgor prodriajočega zraka.

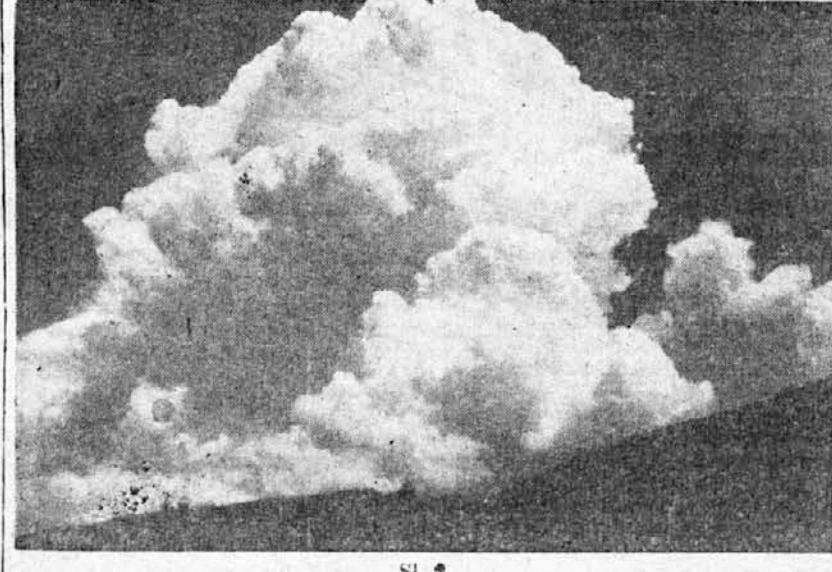
Z nadaljnji prodiranjem v višino pa postaja v stabilnem ozračju zgornji del prodriajočega zraka hladnejši od okolice, priliskati začne zato navzdol, kar kmalu zavre nadaljnjo dviganje. — Vprašamo se sedaj, kdaj so temperaturne okolnosti ozračja takšne, da postane dvigajoči se zrak že v majhnih višinah hladnejši od okolice in da torej že v kali zaduši vsak močnejši razvoj vertikalnih vetrov? Ce se spomnimo prejšnjih izvajanih lahko takoj odgovorimo, da tedaj kadar je ozračje močno stabilno, kadar pada temperature vrednosti.

Vse drugače se razvijajo vertikalni vetrovi v indifferentnem (padec temperature za 1°C na 100 m) ali pa celo v labilnem ozračju (temperatura se zniža za več kot 1°C na 100 m).

Tedaj je zrak, ki se adiabatično dviga nad topimi področji vedno toplejši od okolice in sili radi vzgona vse više in više. Dvigajoči se zrak je v poljubni višini toplejši od okolice, čeprav se pri dviganju ohlaja (za 1°C na 100 m) in je v malo večjih višinah že značilno hladnejši kot je bil spodaj.

Spomnimo se zrak nosi s seboj mnogo vlage; črpal jo je iz okoljskih gozdov in drugih vlažnih področij. Ni čuda tedaj, da se pojavi v določeni višini v ohlajajočem dvigajočem se zraku kondenzacija, vodni hlapci se deloma pretvorijo v kapljice in že moremo zastediti na nebuh prvi oblik.

Nadaljujti razvoj oblaka je zelo zanimiv, kajti pri razvoju mu mnogo koristila kondenzacijska in sublimacijska

Sl. 2.

toplota, ki se sproščata pri pretvarjanju vode iz enega stanja v drugo. Čeprav je sedaj ozračje od kondenzacijskega nivoja navzgor samo stabilno toda vlažno labilno, morejo nadaljevati vertikalni vetrovi radi vzgona neovirano svojo pot navzgor. Zapomnimo si sedaj sledič lastnost, splošno važno za nevihte: Nevihni oblaki-kumuli se morejo pojavljati samo v vlažnolabilnem ozračju in se tem moreno razvijajo, čim labilnejše je ozračje.

Prodiranje značilnih mas v višine se lahko v vlažnolabilnem ozračju silno ojača in dvigajoči se zrak je ob takih prilikah povsod toplejši od okolice; vzgon ga sili neprestano v večje višine, pojavljeni oblak se s tem debeli v večja. V višini, kjer je prvič pojavila kondenzacija, je spodnja meja oblaka — podloga, na čelu in ob straneh prodriajočega zraka navzgor pa kipe v nebo zgoraj opisane glavice.

Nevihni oblak se bliža višku svoje moči. Ob ugodnih prilikah more dosegne višine do 12.000 m in ker se pojavlja podloga večinoma v višinah med 1400 in 2000 m debeline čez 10.000 m.

Z opazovanjem nadaljnjeva razvoja bomo v toliko počakali, da si bomo na kratko ogledali notranjo konstrukcijo oblaka.

Ker se razprostira kumulus skorod na najnižjih do najvišjih višin, opazujemo v njem zelo različne temperature. V spodnjem delu še pozitivne, v zgornjem nizke do -50°C. Po sečavnih delih ločimo kumulus v tri dele; v spodnjega, ki je sestavljen samo iz vodnih kapljic, v srednjega, ki ga sestavljajo predvsem t. zv. podhlajene kapljice in snežni kristali, in v zgornjega samo iz snežnih kristalov stojitev (sl. 4). Podhlajene kapljice tvoriv podblajena voda, to je nezmrzljena tekoča voda, ki jo opazujemo pri negativnih temperaturah od 0°C do ca -15°C.

Kakor je razvoju vertikalnih vetrov v kumulu mnogo koristila sproščena kond